

СТРАТЕГИЈА
РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ВИШЕГРАД
ЗА ПЕРИОД 2027-2033. ГОДИНЕ

Садржај

.....

I. УВОД

Законом о стратешком планирњу и управљању развојем (Службени Гласник РС бр. 63/21), уређен је систем стратешког планирања и управљања развојем у Републици Српској. Један од послова јединица локалне самоуправе предвиђених овим законом је израда, усвајање и спровођење сопствених стратегија развоја. Уредбом о стратешким документима у Републици Српској (Службени Гласник РС бр. 94/21), уређене су процедуре израде и структура стратешког планирања са буџетским планирањем, праћење, извјештавање и вредновање стратешких докумената и друга питања о значаја за стратешке документе у Републици Српској.

Претходна Стратегија развоја општине Вишеград рађена је за период 2018-2027 године. Истеком периода за који је важио овај стратешки документ општине Вишеград, указала се потреба за доношењем новог документа, који је израђен на основу прописаног нормативно-правног оквира.

Због истека периода важења претходне Стратегије развоја општине Вишеград 2018-2027, а на основу горе поменутих законских аката, Начелник општине је донио одлуку _____, којом је покренут процес израде Стратегије развоја општине Вишеград за период 2027-2033. године (у даљем тексту: Стратегија развоја општине Вишеград).

Стратегија развоја општине Вишеград је документ који утврђује стратешке циљеве и приоритете развоја општине Вишеград и представља смјернице које треба слиједити у циљу свеукупног друштвеног развоја. Стратегијом развоја општине Вишеград утврђују се начини остваривања циљева и приоритета развоја као и финансијски и институционални оквир за њихову provedбу, праћење, вредновање и извјештавање. Овим документом се осим планирања развоја врши и повезивање развојног, буџетског и инвестиционог планирања.

Због потреба израде Стратегије развоја општине Вишеград, а као следећи корак послје доношења одлуке о покретању процеса израде, начелник општине донио је ???? којом је успостављен Општински развојни тим (ОРТ) задужен за процес израде новог стратешког документа. Стратегија развоја општине Вишеград усклађена је са нормативним рјешењима и методологијом за израду стратешких развојних докумената у Републици Српској.

Процес израде овог стратешког документа пратио је све препоручене административно-техничке радње, од социјалне укључености, равноправности полова, веза са релевантним стратешким документом Републике Српске, спровођење вертикалне и хоризонталне координације, укључивање заинтересованих страна у процес израде, као и јавност и транспарентност у процесу развојног планирања.

У оквиру остваривања законског оквира развојног планирања креирана је визија развоја заснована на специфичностима општине Вишеград.

Визија развоја општине Вишеград

Вишеград – на наслеђу, знању и предузимљивости градимо будућност.

Вишеград – одржив град на Дрини који на јединственом наслеђу, знању и предузимљивости гради будућност као препознатљив регионални центар туризма и културе, привлачан за инвестиције и пожељан за квалитетан живот свих генерација.

Остваривање визије развоја општине Вишеград подразумева успоставу механизма у оквиру чега су дефинисана три релевантна стратешка циља који осигуравају укупне синергијске ефекте између економије, друштва и захтјева заштите животне средине. Стратешки циљеви су уједно основ за утврђивање приоритета, мјера и даљњих корака развојног планирања и управљања развојем у општини. Приоритети, мјере и активности у потпуности уважавају надлежности општине препознавајући могућности дјеловања и сарадње са вишим нивоима власти и партнерским институцијама и организацијама.

Стратешки циљеви општине Вишеград

1. Развијена и одржива локална економија заснована на туризму, предузетништву, знању и иновацијама, уз нове инвестиције и одрживо коришћење природних ресурса.

2. Унапријеђен квалитет живота и подстакнута демографска обнова Вишеграда.

3. Унапријеђена инфраструктура, одрживо управљање простором и унапријеђена заштита животне средине.

У оквиру надлежности за имплементацију стратегије уочавају се искључиве надлежности из оквира надлежности локалне самоуправе и активности које су у оперативном и финансијском смислу вазане за више нивое власти. То је истовремено утицало на процес креирања мјера и активности и дефинисања извора за имплементацију.

Израда Стратегије развоја Општине Вишеград за период 2027-2033. година подржана је у оквиру Заједничког програма Акцелератор родне равноправности (Gender Equality Accelerator Joint Programme (GEA JP)), који заједнички проводе, UN Women, United Nations Development Programme (UNDP), United Nations Children's Fund (UNICEF) i United Nations Population Fund (UNFPA), уз финансијску подршку Европске уније, Владе Шведске и Владе Данске.

II. СТРАТЕШКА ПЛАТФОРМА

II.1. Ситуациона анализа

II.1.1. Географски положај и карактеристике

Општина Вишеград налази се у источном дијелу Републике Српске и Босне и Херцеговине, у простору Горњег Подриња, уз државну границу са Републиком Србијом. Граничи са општинама Рудо, Рогатица и Сребреница у Републици Српској, а на истоку са општином Бајина Башта и подручјем града Ужица у Републици Србији. Погранични положај даје Вишеграду

значајну улогу у регионалном повезивању и развоју прекограничне сарадње. Општина заузима површину од 448,14 km².

Вишеград је смјештен на важном саобраћајном правцу који повезује Сарајево са западном Србијом. Основну друмску везу представља магистрални пут М-5 Сарајево-Вишеград-Вардиште, док саобраћајну мрежу допуњују регионални путни правци Добрун-Увац-Рудо, Бродар-Рудо, Вишеград-Сјемећ-Рогатица. Овим правцима општина је повезана са Сарајевом, сусједним општинама и градовима у Србији, првенствено Ужицем, Чачком и Београдом. Најближи међународни аеродром налази се у Сарајеву, на удаљености од око 120 km, док се најближа активна пруга и жељезничка станица налазе у Прибоју, у Републици Србији, на удаљености од око 40 km.

Слика 1. Положај општине Вишеград

Градско језгро смјештено је у Вишеградској котлини, на обалама Дрине и Рзава, који се у центру Вишеграда улива у Дрину. Ове двије ријеке у великој мјери одређују просторну структуру, природне карактеристике и препознатљив изглед града. Градско подручје налази се на надморској висини од око 300 метара, док се надморска висина на територији општине креће од 288 метара у долини Дрине до 1.675 метара на Великом Стоцу, највишој тачки општине.

Рељеф општине претежно је брдско-планински, испресијецан ријечним долинама, клисурама, стрмим падинама и пространим шумским комплексима. Ближи планински и регионални оквир Вишеграда чине Сјемећ, са највишим врхом Ивицом (1.497 m), Панос (983 m), Варда, са врхом Расића Варда (1.389 m), и Тара, са врхом Збориште (1.544 m). Међу највишим и најистакнутијим тачкама на подручју општине и у њеном непосредном планинском окружењу издвајају се Велики Столац (1.675 m), Рогопек (1.342 m), Велики Гостиљ (1.304 m) и Мали Столац (1.199 m).

Изнад града и у његовом непосредном окружењу издвајају се карактеристична узвишења Бањска глава (530 m), Видова гора (717 m), Буткове стијене – Градина (663 m), Град (520 m) и Голеш (1.050 m). Ова узвишења обликују природни оквир Вишеградске котлине и представљају препознатљиве видиковачке тачке са којих се пружају погледи на град, долине Дрине и Рзава, мост Мехмед-паше Соколовића и околни брдско-планински предео.

Хидрографску мрежу општине чине Дрина, Рзав и Лим, као и бројне мање ријеке, потоци и повремени водотоци. Међу значајнијим мањим водотоцима издвајају се Рибница, Крушевица, водоток Ријека, Осојнички поток и Бруснички поток. Хидрографску мрежу употпуњују Вишеградско језеро, настало изградњом Хидроелектране „Вишеград“, и дио акумулације Перућац у кањону Дрине. Ријеке, потоци, акумулациона језера и термални извори Вишеградске бање представљају значајан природни ресурс и важан дио пејзажне и биолошке разноврсности општине.

Подручје Вишеграда има одлике умјерено континенталне климе, са израженијим утицајима планинске климе у вишим предјелима. Љета у котлинском и долињском подручју су топла, док су зиме хладне, нарочито у вишим дијеловима општине. Према расположивим подацима, средња јулска температура износи око 21 °С, а средња јануарска око 1,3 °С. Годишња количина падавина креће се од 650 до 1.000 mm, уз просјечно око 84 дана са падавинама годишње, док релативна влажност ваздуха износи око 83%. Наведене вриједности представљају расположиве оријентационе климатске показатеље.

Изражене висинске разлике, различити климатски утицаји, ријечни и језерски екосистеми, шумски комплекси, ливаде и стијенска станишта доприносе разноврсности биљног и животињског свијета. Значајне природне цјелине представљају долине и кањон Дрине, долина Рзава, Вишеградско језеро, дио акумулације Перућац, шумска подручја и термални извори Вишеградске бање. Ове природне карактеристике представљају важну основу за очување биодиверзитета, одрживо коришћење природних ресурса и развој туризма и рекреације заснованих на природи.

II.1.1.1. Кључне историјске чињенице

Територија данашње општине Вишеград била је насељена још у праисторијском периоду, а током бронзаног и жељезног доба припадала је ширем подручју гласиначке културе. Трагови насељавања из римског периода пронађени су у Клашнику, Косовом Пољу и Мушићима, док о средњовјековном насељавању свједоче бројне некрополе и остаци утврђених градова.

У средњем вијеку ово подручје било је у саставу српске државе Немањића, потом Босанског краљевства, а једно вријеме и Српске деспотовине. Почетком XV вијека налазило се под управом властелинске породице Павловић. Вишеград се у писаним изворима помиње почетком XV вијека, а развијао се као утврђено насеље и караванска станица на путевима који су повезивали Дубровник, Подриње и унутрашњост Балкана.

Под османску власт Вишеград је дошао током XV вијека и под њом остао до 1878. године. Најзначајније градитељско остварење овог периода јесте мост Мехмед-паше Соколовића, изграђен у другој половини XVI вијека, који је постао главни историјски и архитектонски симбол Вишеграда.

Доласком аустроугарске управе 1878. године започео је интензивнији процес модернизације. Уређиване су градске улице, успостављен је катастар земљишта, грађени су јавни и комунални објекти, а изградњом ускотрачне „Источне пруге“ Вишеград је почетком XX вијека повезан са Сарајевом и Србијом.

Период након Другог свјетског рата обиљежили су убрзана урбанизација и развој дрвне, хемијске и металске индустрије. Значајну прекретницу у економском и просторном развоју општине представљала је изградња Хидроелектране „Вишеград“, пуштене у рад 1989. године.

Историјски и културни идентитет Вишеграда снажно је обиљежило дјело Иве Андрића, посебно роман „На Дрини ћуприја“, којим су град и мост на Дрини стекли свјетску препознатљивост.

II.1.1.2. Природно и културно наслеђе општине Вишеград

Природно наслеђе општине Вишеград одликују изузетна разноврсност пејзажа и богатство водених, шумских, ливадских, стијенских и кањонских станишта. Окосницу природног простора чини ријека Дрина, са својом долином, кањоном, Вишеградским језером и дијелом акумулације Перућац, док Рзав, Лим, бројни мањи водотоци и термални извори Вишеградске бање додатно обогаћују хидрографску и биолошку разноврсност општине. Оваква повезаност ријечних, шумских и планинских екосистема условила је присуство бројних биљних и животињских врста и формирање природних цјелина високе еколошке и пејзажне вриједности.

Посебну природну вриједност има кањон Дрине низводно од Вишеграда, у подножју планинског масива Таре. Кањонски дио Дрине и акумулација Перућац протежу се у дужини од око 54 км, а стрме стијене и планински врхови на појединим мјестима издижу се више од 1.000 метара изнад ријечног тока. Због изражене дубине и очуваних шумских комплекса, кањон Дрине убраја се међу најдубље и најупечатљивије кањонске цјелине у Европи.

Према расположивим катастарским и планским евиденцијама, шумском земљишту припада 29.121 ха, односно више од 60% територије општине, док пољопривредно земљиште обухвата 13.613 ха. У шумском покривачу најзаступљеније су састојине бијелог и црног бора, букве, храста, цара, граба, јеле и смрче.

Велике висинске разлике и разноврсност станишта условили су богатство биљног и животињског свијета. На подручју општине присутни су мрки медвјед, вук, дивокоза, срна, дивља свиња, зец, лисица, куна, јазавац и друге шумске врсте. Кањонске литице и тешко приступачни предјели представљају станишта љештарке, орлова и других птица, док су у Дрини и њеним акумулацијама заступљене младица, пастрмка, сом, шаран, шкобаљ, плотица, клен, мрена и друге врсте риба.

Најзначајнији актуелни поступак формалне заштите природе односи се на проглашење Парка природе „Велики Столац“. Приједлог одлуке о проглашењу и Студија заштите стављени су на јавни увид у јулу 2026. године. Предложено подручје обухвата клисурасто-кањонску долину Дрине и њених притока, кањон Брусничког потока и станишта ендемичних и реликтних врста. Посебну вриједност представљају природна станишта Панчићеве оморице, балканског ендема и терцијарног реликта. У предложеном обухвату евидентирано је око 889 врста и подврста биљака, 39 строго заштићених и 85 заштићених дивљих врста, као и бројне врсте птица, сисара и инсеката. За подручје је предложена пета категорија заштите – заштићени пејзаж, односно парк природе.

За подручје Добруна и долине Рзава постоји иницијатива за успостављање Парка природе „Добрун–Рзав“. Ова просторна цјелина препозната је у планским документима Републике Српске као подручје предвиђено за заштиту, али поступак њеног формалног проглашења још није окончан.

На територији општине налази се и Ловиште посебне намјене „Каменица“, површине 3.806 ха, којим газдује ЈПШ „Шуме Републике Српске“, Шумско газдинство „Панос“ Вишеград. Ловиште обухвата шумске, кањонске и планинске предјеле у ширем подручју Великог Стоца, Брусничког потока и кањона Дрине.

На простору општине евидентирана су потенцијална подручја минералних и неминералних сировина укупне површине од око 27.530 ха. Она обухватају магнезит на подручју Бијелог Брда, никлоносну жељезну руду у Вардишту, кречњак и доломит на подручју Гостиље, Градине и других локалитета, еруптивне стијене у Горњем и Доњем Дубовику, Вишеградској бањи и Добруну, као и термалне воде Вишеградске бање. Ријеч је о подручјима геолошког потенцијала, а не о у потпуности истраженим и потврђеним експлоатационим резервама.

Поред хидроенергетског потенцијала Дрине, подручје Вишеграда располаже соларним и геотермалним потенцијалом. Према подацима Глобалног соларног атласа, специфични годишњи принос фотонапонских система износи око 1.250,8 kWh/kWp. Геотермални потенцијал повезан је са подземним водама уз Дрину и Рзав и термалним водама Вишеградске бање „Вилина влас“. Према расположивој стручној процјени, минимални геотермални капацитет износи око 18 MW топлотне снаге, од чега се око 14 MW односи на термалне воде Вишеградске бање. Дио потенцијала подземних вода већ се користи посредством топлотних пумпи за гријање и хлађење комплекса Андрићграда.

Културно-историјско наслеђе Вишеграда обухвата археолошке локалитете, средњовјековна утврђења и некрополе, сакралне објекте, градитељско наслеђе османског и аустроугарског периода, индустријско наслеђе ускотрачне пруге, књижевно наслеђе Иве Андрића и сакралне и меморијалне цјелине.

Централно мјесто заузима Мост Мехмед-паше Соколовића, изграђен крајем XVI вијека по налогу великог везира Мехмед-паше Соколовића, према пројекту дворског архитекте Мимара Синана. Мост је 2007. године уписан на Листу свјетске баштине УНЕСКО-а као изузетно остварење османске монументалне архитектуре и мостоградње. Његов културни и симболички значај додатно је утемељен романом Иве Андрића „На Дрини ћуприја“.

Средњовјековно наслеђе обухвата остатке Горњег и Доњег града изнад Вишеграда, Кулу Краљевића Марка, средњовјековни град Добрун и остатке утврђења Хртар, Бродар и Браковички град. Бројне некрополе стећака евидентирани су у Бродару, Велетову, Горњем Штитареу, Језерницама, Клашнику, Малој и Великој Гостиљи, Ораховцима, Поздерићима и Шипу. Историјско подручје – некропола са стећцима Гребнице у Дринском и историјско подручје Мраморје у засеку Раонићи, у насељу Каоштице, проглашени су националним споменицима Босне и Херцеговине.

Међу најзначајнијим сакралним објектима издваја се манастир Добрун, у изворима познат и као Крушево, који су 1343. године подигли жупан Прибил и његови синови Стефан и Петар. У Добруну се налази и Царева џамија, која је изграђена 1445. године и убраја се међу најстарије џамије у Босни и Херцеговини. Значајан сакрални објекат је и Храм Рођења Пресвете Богородице у Вишеграду, изграђен 1884. године, као и други православни и исламски вјерски објекти на подручју општине. Мала Госпојина – Рођење Пресвете Богородице, која се обиљежава 21. Септембра, дан је и крсна слава Општине Вишеград.

Вриједан дио индустријског наслеђа представља траса некадашње ускотрачне „Источне пруге“ на правцу Вишеград–Добрун–Вардиште, са сачуваним тунелима, мостовима, жељезничким станицама и другим пратећим објектима. Дионица је обновљена као музејско-туристичка пруга и тренутно се користи у ограниченом обиму, кроз ванредне специјалне вожње и закуп цијеле композиције за организоване туристичке групе.

Меморијално наслеђе употпуњује Спомен-комплекс Стари Брод, подигнут у знак сјећања на страдање српског цивилног становништва у прољеће 1942. године. У оквиру комплекса постављено је спомен-обиљежје, 2014. године освештана је спомен-капела, а 2019. године изграђен је и освештан спомен-музеј.

Посебну цјелину књижевног наслеђа Вишеграда чини живот и стваралаштво Иве Андрића, који је у овом граду провео дјетињство и завршио основну школу. Вишеград и Мост Мехмед-паше Соколовића трајно су обиљежили његово стваралаштво, а романом „На Дрини ћуприја“ постали су препознатљиви у свјетској књижевности. Ово наслеђе чува се и представља кроз Спомен учионицу Иве Андрића и комплекс Андрићград, изграђен по идеји режисера Емира Кустурице и свечано отворен 2014. године. У оквиру комплекса дјелује Андрићев институт,

научноистраживачка установа која се бави истраживањима у области друштвених и хуманистичких наука.

II.1.2. Демографске карактеристике и кретања

Демографска анализа представља једну од основних полазних тачака за утврђивање развојних приоритета и израду реалних пројекција у свим областима Стратегије. Будући да након 2013. године није спроведен нови попис становништва, приказ актуелног стања заснива се на пописним подацима из 1991. и 2013. године и редовним годишњим процјенама Републичког завода за статистику Републике Српске, па податке након 2013. године треба посматрати као статистичке процјене, а не као коначне пописне резултате.

II.1.2.1. Укупан број и структура становништва

Општина Вишеград суочава се са дуготрајним и структурно неповољним демографским кретањима. Број становника смањен је са 21.199 у 1991. години на 10.118 према попису из 2013. године, а затим на процијењених 8.550 у 2024. години. У односу на 1991. годину, број становника мањи је за 12.649, односно за 59,7%, док је у односу на 2013. годину смањен за 1.568 становника или 15,5%. Ова кретања указују на континуирану депопулацију и сужавање људског потенцијала општине.

Табела 1. Преглед укупног броја становника по годинама

Р/б	Година	Број становника	Раст/пад
1.	1991	21.119	-
2.	2013	10.118	↘
3.	2020	9.148	↘
4.	2021	8.986	↘
5.	2022	8.821	↘
6.	2023	8.670	↘
7.	2024	8.550	↘

Извор: Завод за статистику Републике Српске, Општина Вишеград.

Ако упоредимо последњи званични попис становништва који је вршен 2013. године и процијењене податке Завода за статистику Републике Српске видимо да се број становника у периоду 2013-2024 смањио за 15%. На основу редовних годишњих процјена Завода примјетан је континуиран пад број становника у последњих 5 година.

Слика 2. Приказ кретања броја становништва општине Вишеград

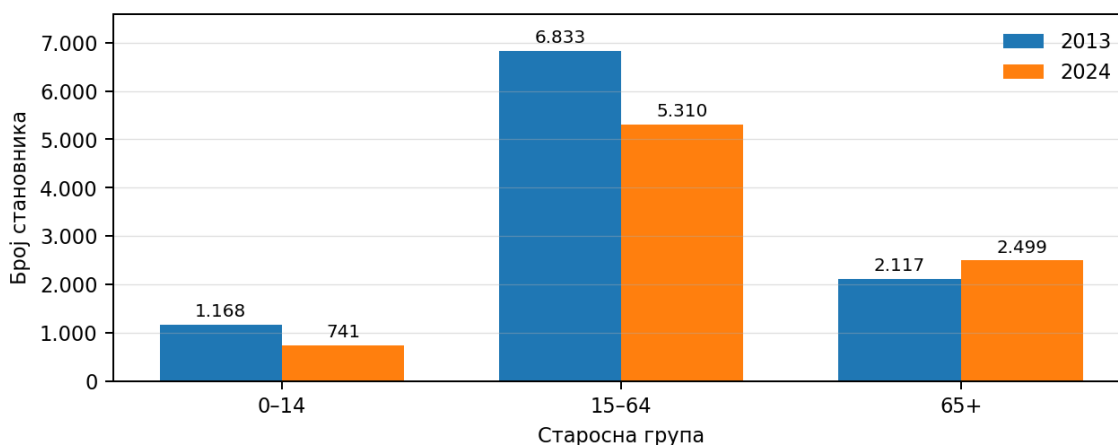

Као посљедица овог

У периоду 2020–2024. године број становника смањен је са 9.148 на 8.550, односно за 598 становника или 6,5%. Пад је забиљежен у свакој посматраној години, што потврђује да депопулација није краткорочна појава, већ трајан структурни процес.

Смањење укупног броја становника прати изразито старење становништва. У 2024. години дјеце узраста 0–14 година било је 741 или 8,7%, радно способног становништва узраста 15–64 године 5.310 или 62,1%, а лица старијих од 65 година 2.499 или 29,2%. Просјечна старост становништва износила је 48,54 године, а индекс старења 284,22, што указује на дубоку демографску старост и веома слабу основу за природну обнову.

Графикон 1: Старосна структура становништва општине Вишеград

Извор: Завод за статистику

У полној структури становништва у 2024. години било је 4.111 мушкараца или 48,1% и 4.439 жена или 51,9%. Већа заступљеност жена посебно је изражена у старијим старосним групама, што је повезано са дужим очекиваним животним вијеком жена.

Према попису из 2013. године, Срби су чинили 88,38% становништва, Бошњаци 8,85%, Хрвати 0,32%, остали 0,52%, док се 0,19% лица није изјаснило, а за 1,75% податак је био непознат. У односу на попис из 1991. године евидентна је значајна промјена етничке структуре становништва.

Негативна демографска кретања непосредно утичу на смањење расположиве радне снаге, мањи број ученика, раст потреба за здравственим и социјалним услугама, слабење локалне потрошње и сужавање укупног развојног потенцијала општине.

II.1.2.2. Просторни распоред становништва

Просторни распоред становништва показује истовремено смањење броја становника и његову све већу концентрацију у градском насељу. Године 1991. у руралним насељима живјело је 67,45% становништва, док је у градском насељу живјело 32,55%. Према попису из 2013. године, удио градског становништва повећан је на 53,16%, а према расположивој процјени за 2024. годину на 58,99%. Ова промјена није резултат раста градског становништва, већ знатно бржег пражњења руралних подручја.

Табела 3. Преглед просторног распореда становништва

Р/б	Година	Број становника		Раст/пад
1.	1991	Рурално	6.902	-

		Урбано	14.297	-
2.	2013	Рурално	4.739	↘
		Урбано	5.372	↘
3.	2024	Рурално	3.506	↘
		Урбано	5.044	↘

Извор: Завод за статистику Републике Српске, Општина Вишеград.

Подручје општине организовано је кроз 13 мјесних заједница, које обухватају градско насеље и велики број руралних насеља. Међу руралним мјесним заједницама са највећим бројем становника издвајају се Прелово, Добрун и Међеђа.

На површини од 448,14 км² и са 8.550 становника, густина насељености у 2024. години износила је око 19,1 становника по км². Смањење густине и изражена просторна неравномјерност највидљивији су у руралним подручјима, у којима расте број напуштених или готово напуштених насеља. Такав процес отежава одржавање инфраструктуре, доступност јавних услуга и равномјеран развој територије општине.

II.1.2.3. Природни прираштај становништва

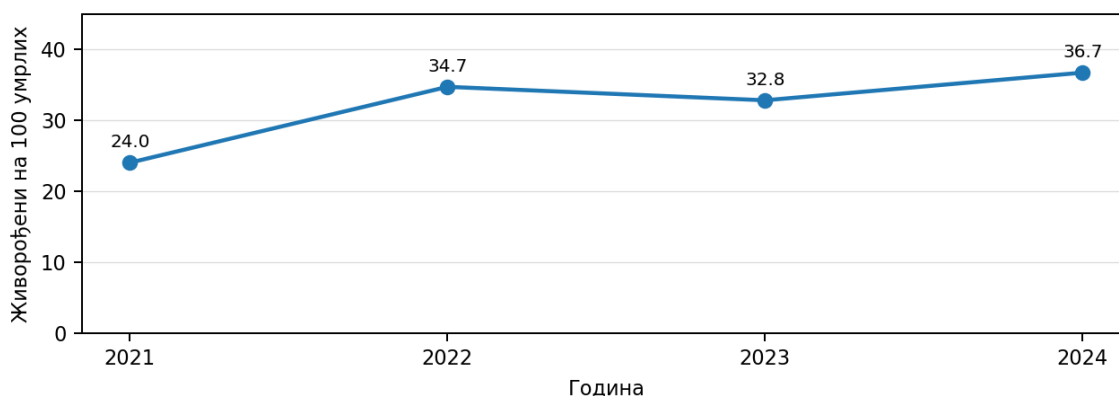
Природно кретање становништва у периоду 2021–2024. године било је изразито неповољно, јер је број умрлих у свакој години вишеструко надмашивао број живорођених. У посматраном периоду рођена су укупно 184 лица, умрла су 593 лица, а укупан природни губитак износио је 409 становника, односно просјечно око 102 становника годишње.

Табела 4. Кретање броја рођених и умрлих 2021-2024.

	Рођени			Природни прираштај	Умрли		
	Укупно	Мушки	Женски		Укупно	Мушки	Женски
2021	49	27	22	-155	204	95	109
2022	50	23	27	-94	144	82	62
2023	41	20	21	-84	125	71	54
2024	44	23	21	-76	120	62	58

Витални индекс, који показује број живорођених на 100 умрлих, повећан је са 24,0 у 2021. години на 36,7 у 2024. години. Иако ова промјена формално указује на побољшање, треба је тумачити опрезно, јер су 2021. и, у мањој мјери, 2022. годину обиљежиле повећане стопе смртности повезане са пандемијом вируса корона. Због тога је раст виталног индекса првенствено посљедица смањења броја умрлих у односу на пандемијски период, а не повећања броја рођених. У 2024. години рођена су 44, а умрло је 120 лица, што значи да су на 100 умрлих долазила свега 36,7 живорођена лица. Стога је витални индекс и даље изразито неповољан и не указује на стварну демографску обнову, већ на ублажавање негативног односа између броја рођених и умрлих.

Графикон 2: Витални индекс општина Вишеград 2021-2024

Витална статистика указује и на изражено смањење броја склопљених бракова, са 19 у 2020. години на два у 2024. години. Истовремено, број разведених бракова варирао је од три до девет годишње, без јасног и уједначеног правца кретања. Због малих апсолутних вриједности, годишње осцилације треба тумачити опрезно и не изводити закључке само на основу једне године. Ипак, дугорочно смањење броја склопљених бракова, посматрано заједно са иселавањем младих, смањењем броја становника у репродуктивној доби и неповољном старосном структуром, указује на сужавање основе за формирање нових домаћинстава и природну обнову становништва. Ови показатељи додатно наглашавају потребу за стварањем повољнијих услова за останак младих, осамостаљивање, запошљавање, стамбено збрињавање и заснивање породице.

Табела 5: Број склопљени и разведени бракова у периоду 2020-2024. год.

Година	Склопљени бракови	Разведени бракови
2020	19	6
2021	17	3
2022	12	8
2023	11	4
2024	2	9

Извор: Завод за статистику РС

II.1.2.4. Миграције становништва

Миграције, уз негативан природни прираштај, представљају један од кључних узрока смањења броја становника општине Вишеград. Оне обухватају пресељавање становништва у друге дијелове Босне и Херцеговине, одлазак у иностранство, али и унутрашње помјерање становништва из руралних подручја према градском насељу.

Према попису из 1991. године, у градском насељу живјело је 32,55% становништва општине, а у осталим насељима 67,45%. Према попису из 2013. године, удио градског становништва повећан је на 53,16%, док је у руралним насељима живјело 46,84% становништва. Ова промјена не значи да је број становника у граду растао, већ указује на брже смањивање броја становника у руралним подручјима и све израженију концентрацију преосталог становништва у градском насељу.

Расположиви подаци Републичког завода за статистику обухватају унутрашња пресељења између јединица локалне самоуправе у Републици Српској, Федерацији БиХ и Брчко дистрикту БиХ. Ови подаци не обухватају у потпуности иселјавање у иностранство, због чега је стварни обим миграционог губитка становништва вјероватно већи од статистички евидентираног.

Табела 5. Преглед унутрашњих миграционих кретања - општина Вишеград 2020-2024

Година	Напустили општину	Доселили у општину	Миграциони салдо
2020	119	96	-23
2021	100	73	-27
2022	106	51	-55
2023	124	56	-68
2024	93	82	-11

Извор: Републички завод за статистику

У свим посматраним годинама забиљежен је негативан унутрашњи миграциони салдо. У периоду 2020–2024. године општину је, по основу евидентираних унутрашњих миграција, напустило укупно 184 лица више него што се у њу доселило. Најнеповољнији салдо забиљежен је 2023. године, када је број одсељених био већи од броја досељених за 68 лица. У 2024. години негативан салдо смањен је на 11 лица, али једна година није довољна за закључак да је дошло до трајног преокрета миграционих кретања.

Разлози одласка најчешће су повезани са ограниченим могућностима запошљавања, нижим приходима, наставком школовања, мањом понудом друштвених и културних садржаја и недостатком јасне развојне перспективе. Посебно неповољну посљедицу има одлазак младих, образованих и радно способних лица, јер се тиме смањују расположива радна снага, број потенцијалних предузетника и родитеља, као и укупни капацитет локалне заједнице за демографску и економску обнову.

Празњење руралних подручја представља додатни просторни и развојни изазов. Смањивање броја становника у селима доводи до напуштања пољопривредног земљишта, отежаног одржавања путне и комуналне инфраструктуре, смањене доступности услуга и постепеног гашења појединих насеља. Због тога је потребно посебну пажњу усмјерити на рурална подручја која још имају становништво и развојни потенцијал.

Смањење броја становника између 1991. и 2024. године не може се у цјелини приписати иселјавању, јер је резултат ратних кретања, негативног природног прираштаја, унутрашњих и спољних миграција и других демографских промјена. Ипак, Вишеград има бројну дијаспору, највише у Србији, Аустрији, Њемачкој, Сједињеним Америчким Државама и Аустралији. Систематизована евиденција о њеном броју, структури и расположивим потенцијалима не постоји.

Дијаспора може представљати значајан ресурс за инвестиције, пренос знања и искустава, промоцију Вишеграда, развој туризма, подршку локалним иницијативама и повратак дијела становништва. За активније коришћење овог потенцијала потребно је успоставити базу

контаката, редовну комуникацију и организоване облике сарадње, као и припремати конкретне инвестиционе и развојне понуде намијењене лицима поријеклом из Вишеграда.

II.1.2.5. Кључни демографски изазови

- **Континуирана депопулација и негативан природни прираштај**, што захтијева дугорочне мјере популационе политике и подршке рађању и породицама са дјецом.
- **Изражено старење и смањење радно способног становништва**, уз потребу за задржавањем младих, отварањем квалитетнијих радних мјеста и развојем услуга за старија лица.
- **Одлазак младих и слабљење основе за заснивање породице**, због чега је потребно унаприједити услове за запошљавање, становање, осамостаљивање и квалитетан породични живот.
- **Пражњење руралних подручја и постепено гашење појединих насеља**, што захтијева усмјерену подршку селима која још имају становништво и развојни потенцијал.
- **Недовољно привлачни услови за живот и останак становништва**, посебно у погледу запошљавања, јавних услуга, образовних, културних, спортских и других садржаја.
- **Недовољно развијена сарадња са дијаспором и лицима поријеклом из Вишеграда**, чији потенцијал треба организованије користити за инвестиције, пренос знања, развојне иницијативе и могући повратак.

II.1.3. Преглед стања привреде и економски кретања

Локални економски развој заснива се на расположивим природним, људским и инфраструктурним ресурсима, али и на квалитету пословног окружења и сарадњи јавног и приватног сектора. Улога Општине Вишеград огледа се у стварању повољнијих услова за пословање, подршци предузетништву и инвестицијама, унапређењу административних процедура, развоју пословне инфраструктуре и бољем повезивању образовања са потребама тржишта рада.

Анализа стања привреде заснива се на подацима Републичког завода за статистику Републике Српске, општинским евиденцијама, регистрима АПИФ-а и другим расположивим подацима, а обухвата број и структуру правних лица и самосталних предузетника, финансијске резултате, спољнотрговинску размјену, шумарство и расположиву пословну инфраструктуру.

Према одлукама Владе Републике Српске о степену развијености јединица локалне самоуправе, општина Вишеград припада групи неразвијених општина. Унапређење локалне привреде захтијева континуиран јавно-приватни дијалог, ефикасније административне поступке, доступне информације за инвеститоре, квалитетнију пословну и комуналну инфраструктуру, развој радне снаге и боље коришћење природних, туристичких и других компаративних предности општине.

II.1.3.1. Број и структура пословних субјеката

Према доступним подацима Републичког завода за статистику, у 2025. години на подручју општине Вишеград евидентирана су 44 правна лица, што је за 15,38% мање него 2021. године. Најизраженије смањење забиљежено је у прерађивачкој индустрији и трговини на велико и мало. Истовремено, већи дио некадашњих индустријских капацитета, посебно из хемијске и металске индустрије, након приватизације није поново успоставио производње.

Табела 6. Преглед броја привредних субјеката разврстаних по дјелатности 2021-2025. г.

Врста дјелатности	Број правних лица				
	2021	2022	2023	2024	2025
Пољопривреда, лов и шумарство	2	2	2	2	2
Рибарство					
Вађење руда и камена					
Прерађивачка индустрија	11	11	11	9	8
Производња и опскрба ел. енергијом	7	6	7	7	7
Грађевинарство	3	3	2	2	2
Трговина на велико и мало и одржавање	15	13	12	9	8
Угоститељство	3	3	4	2	3
Транспорт, складиштење и комуникације	5	4	6	5	6
Финансијско пословање					
Некретнине и пословно савјетовање	1	1	1	2	2
Јавна управа и одбрана					
Образовање	1	1	1	1	1
Здравство и социјални рад	3	3	3	4	4
Остале друштвене и социјалне активности	1	1	1	1	1
Дјелатности домаћинства					
Екстериторијалне организације					
Укупно	52	48	50	44	44

Извор: Републички завод за статистику

Према подацима заснованим на предатим финансијским извјештајима за 2025. годину, 27 правних лица остварило је укупне приходе од 83.673.968 КМ, бруто добит од 2.940.477 КМ и запошљавало 877 радника. Учешће бруто добити у укупним приходима износило је 3,51%, што указује на релативно ниску профитабилност посматраних субјеката. На укупне резултате снажно утиче пословање највећег субјекта – ЗП „ХЕ на Дрини“ а.д. Вишеград, што потврђује висок степен концентрације локалне привреде.

Табела 7. Преглед пословања и броја привредних субјеката који су извршили пријаву пословања АФИП-у за 2025. годину

Година	2025
Број пословних субјеката	27
Укупни приходи	83.673.968
Бруто профит	2.940.477
Укупан број запослених	877

Извор: Бисноде база података заснована на предатим финансијским извјештајима
правних лица

Према подацима из претходне табеле, учешће бруто добити у укупним приходима посматраних правних лица износило је 3,51%, што указује на релативно ниску профитабилност. На укупне финансијске резултате значајно утиче пословање привредног субјекта са највећим приходима, због чега су резултати локалне привреде у великој мјери зависни од пословања малог броја већих субјеката.

Посматрано према броју запослених, значајно учешће имају дјелатности јавног сектора, посебно здравство, образовање, социјална заштита и јавна управа. У привредном сектору по броју запослених издвајају се производња електричне енергије, прерађивачка индустрија, трговина, угоститељство и дјелатности повезане са шумарством. У односу на ранију привредну структуру, у којој су значајно мјесто имале хемијска и металска индустрија, данашња привредна основа је ужа и недовољно диверзификована.

Према расположивим подацима, спољнотрговинска размјена општине Вишеград у посматраном периоду биљежи већи извоз од увоза. Вриједност извоза повећана је са 8,52 милиона КМ на 10,68 милиона КМ, након чега је смањена на 9,11 милиона КМ. Увоз је у истом периоду варирао између 6,89 и 8,87 милиона КМ, а у посљедњој посматраној години износио је 7,75 милиона КМ. Остварени спољнотрговински суфицит износио је око 1,36 милиона КМ, односно на једну КМ увезене робе извезена је роба у вриједности од приближно 1,17 КМ. Иако је однос извоза и увоза повољан, смањење вриједности извоза након достигнутог највишег нивоа указује на потребу јачања производних капацитета и конкурентности прерађивачке индустрије.

Табела 8. Омјер увоза и извоза општине Вишеград 2020-2024. године

Година	2020	2021	2022	2023	2024
Извоз (КМ)	8.520.000	10.543.000	10.677.000	9.455.000	9.105.000
Увоз (КМ)	6.893.000	7.204.000	8.873.000	8.733.000	7.750.000

Извор: Подаци Општине Вишеград

У структури привредних дјелатности традиционалнио производња-сјеча шуме заузима важно мјесто при чему је у 2025. години забилјежен пад производње-сјече за 21,21% у односу на 2021. годину. Слични су и трндови везани за извоз и продају. Управљање шумама је повјерено Шумском газдинству „Панос“.

Табела 9. Преглед података везаних за дјелатност производње/сјече шуме 2021-2025. г.

	2021	2022	2023	2024	2025
Површина општине под шумама (ха)	23801.18	23801.18	23801.18	23801.18	23725.27
Производња-сјеча (м3)					
Трупци	14937.58	15762.49	9566.37	8916.22	12833.52
ТТ стуб	334.96	207.45	112.95	36.84	14.93
Јамско дрво	1741.24	1300.02	922.69	771.1	854.84
Целулозно дрво	1937.81	1063.67	445.41	624.13	2894.32
Одријевно дрво	6614.7	6408.77	1894.12	3012.41	3802.76
Укупно	25566.29	24742.4	12941.54	13360.7	20400.37
Извоз					

Трупци	14510.38	15939.83	9540.67	9355.79	11092.78
ТТ Стуб	276.6	277.82	113.04	43.95	13.53
Јамско дрво	1519.9	1479	929.11	804.62	705.59
Целулозно дрво	2052.63	905.61	423.04	559.16	2565.01
Огријевно дрво	5605.17	6245.81	1406.93	2923.87	3359.01
Укупно	23964.68	24848.07	12412.79	13687.39	17735.92
Продаја-отпрема					
Трупци	15084.35	15846.29	10095.3	9446.41	11516
ТТ Стуб	229.22	271.06	45.28	56.17	17.48
Јамско дрво	1631.46	1503.31	873.32	901.6	681.33
Целулозно дрво	2185.66	1094.53	568.27	598.89	2669.15
Огријевно дрво	6134.28	7147.16	2125.58	2643.24	4727.9
Укупно	25264.97	25862.35	13707.75	13646.31	19611.86

Извор: Подаци општине Вишеград

Увидом у доступне регистре по резултатима у 2025. години се издваја 10 привредних субјеката (промет, добит) чије пословање указује на доминантне трендове и најзаступљеније гране пословних дјелатности које постижу резултате. Овај податак не обухвата јавна предузећа и установе.

Табела 10. Преглед пословних субјеката и установа са највећим оствареним приходима у 2025. години

Р.б.	Назив	Дјелатност	Величина
1.	МЈЕШОВИТИ ХОЛДИНГ „ЕРС“ – МАТИЧНО ПРЕДУЗЕЋЕ А.Д. ТРЕБИЊЕ – ЗАВИСНО ПРЕДУЗЕЋЕ „ХЕ НА ДРИНИ“ А.Д	Производња електричне енергије	Велико
2.	АДРИА д.о.о.	Производња хране	Средње
3.	БРАССЦО д.о.о.	Трговина на велико	Средње
4.	РЦ ВИЛИНА ВЛАС	Хотели и сличан смјештај - здравствена рехабилитација	Средње
5.	ЗЛАТАР ШПЕД д.о.о.	Сјеча шуме	Средње
6.	АНДРИЋГРАД д.о.о.	Пројектовање и организација изведбе пројеката	Средње
7.	КОНЕР ТРАДЕ д.о.о.	Пратеће услуге превоза	Мало
8.	ИМПЕХ ПРОМЕТ д.о.о.	Трговина на велико	Мало
9.	ЗУ АQUALAB“	Здравствене услуге	Мало
10.	ОМОРИКА а.д.	Помоћне услуге у шумарству	Мало

Извор: Бисноде база података заснована на предатим финансијским извјештајима
правних лица

Увидом у дјелатности привредних субјеката са највећим прометом, уочава се претежно заступљеност производних дјелатности производње електричне енергије и прехранбени производи, трговина на велико и мало, услужне дјелатности угоститељства, транспорт, сјеча шуме и помоћне дјелатности у шумарству. Производња се у највећем дјелом односи на производњу ел.енергије и хране. У задњим годинама

уочава се раст дјелатности везаних за туризам. У структури предузећа доминантно су заступљена микро и мала предузећа у приватном власништву класификована по броју запослених, док су средња предузећа у јавном власништву.

Табела 11. Преглед резултата пословања привредних субјеката са највећим прометом у 2023-2025. години.

Година	2023	2024	2025
Укупни приходи (КМ)	78.030.494	72.549.153	74.021.875
Укупни расходи (КМ)	72.846.104	69.124.982	73.093.234
Нето добит (КМ)	4.378.253	2.372.193	2.167.873
Просјечан број запослених на бази сати рада	691	673	676

Извор: Бисноде база података заснована на предатим финансијским извјештајима правних лица

Посматрајући резултате пословања привредних субјеката са највећим приходима, у периоду 2023–2025. године уочава се смањење укупних прихода за око 5,14%, док су укупни расходи остали готово непромијењени, уз незнатно повећање од 0,34%. Истовремено, нето добит смањена је за око 50,49%, а просјечан број запослених за 2,17%. Ови показатељи указују да смањење добити није било последица само пада обима пословања, већ и слабљења профитабилности посматраних субјеката. Према расположивим подацима, највећи утицај на оваква кретања имали су резултати у производњи електричне енергије и дјелатностима повезаним са експлоатацијом шума, док су повољнија кретања забиљежена у трговини, хотелијерству и туризму, као и у здравственим услугама.

Економски показатељи потврђују да општина располаже одређеним природним, производним и туристичким потенцијалима, али да је постојећа привредна основа уска, недовољно диверзификована и ослоњена на ограничен број већих субјеката и дјелатности. Број регистрованих правних лица смањен је са 52 у 2021. години на 44 у 2025. години, при чему је пад посебно изражен у прерађивачкој индустрији и трговини. Оваква структура повећава осјетљивост локалне економије на промјене у пословању појединачних предузећа и кретања у малом броју привредних грана.

Позитиван показатељ представља чињеница да је вриједност извоза у свим посматраним годинама била већа од вриједности увоза. Ипак, повољан спољнотрговински салдо потребно је посматрати заједно са смањењем вриједности извоза након 2022. године и релативно ограниченим обимом производних активности. Шумарство и прерада дрвета остају важан ресурсни ослонац, али осцилације у производњи и пласману шумских сортимената указују на потребу развоја виших фаза прераде и стварања веће додатне вриједности на локалном нивоу. Поред прерађивачке индустрије и одрживог коришћења природних ресурса, туризам представља један од најзначајнијих потенцијала за ширење и диверзификацију привредне основе Вишеграда.

II.1.3.2. Самостални предузетници

Самостални предузетници су лица која врше регистрацију своје дјелатности добијањем рјешења од стране општинског органа управе. Број регистрованих самосталних предузетника на територији општине Вишеград на крају 2021. године износио је 185. Посматрано у односу на 2024. годину уочава се благи пад броја подузетника.

Табела 12. Преглед броја самосталних предузетника у периоду 2021-2025. година.

Година	Број с.п.	Мушкарци	Жене
2021	182	125	57
2022	205	127	78
2023	177	112	65
2024	193	126	67
2025	174	113	61

Извор:Подаци Општине Вишеград

Структури подузетништва по дјелатностима на подручју општине Вишеград чине доминантно трговина (65), угоститељство (42), превозници (14) и такси превоза (7) и остале дјелатности, док је назнато присутна дјелатност пољопривреде (1). Посматрано по процентима највећи пад је у области пољопривреде.

Анализа структуре самосталних предузетника по полу указује да су жене 2021. године чиниле тек око једну четвртине регистрованих предузетника (55 од 182), што упућује на закључак да мушкарци доминирају у власничкој структури. Подстицање женског предузетништва — кроз циљане субвенције, менторску подршку, олакшан приступ кредитним и грант средствима, те едукацију — представља значајан неискориштени потенцијал за раст привредне активности и диверзификацију локалне економије, посебно имајући у виду слабу дугорочну одрживост предузетништва изван пројектних подршки.

II.1.3.3. Пословне зоне

Расположива пословна инфраструктура, објекти и земљиште намијењени привредним активностима представљају важан инструмент локалне самоуправе за унапређење пословног окружења и привлачење инвестиција.

Општина Вишеград тренутно нема формално успостављену пословну или индустријску зону. Ипак, на подручју општине постоје објекти и земљиште у општинском власништву, као и производни и пословни капацитети у приватном власништву, који могу бити стављени у функцију привредног развоја. Дио расположивих локација у претходном периоду дат је у закуп, док су поједине локације продате заинтересованим инвеститорима ради покретања пословних и производних активности.

За потпуније коришћење ових потенцијала потребно је систематизовати податке о власништву, намјени, инфраструктурној опремљености, стању објеката и условима располагања, те припремити јединствену понуду инвестиционих локација. Расположиви објекти и земљиште могу представљати основу за развој производних, услужних, туристичких и других привредних дјелатности.

Објекти и земљиште у власништву Општине Вишеград:

- **Зграда „Гранита“** – површина објекта 261 m² и земљишта 751 m²;
- **Стари дом здравља** – пословни објекат површине 272 m², помоћни објекти површине 225 m², 194 m² и 93 m², те припадајуће земљиште површине 4.222 m²;

- **Комплекс Бикавац** – свадбени салон површине 652 m², девастирани објект хотела и бунгалови у изразито лошем стању, са укупном површином земљишта од око 13.370 m²;
- **Објект Робне куће „Вишеград“** – површина објекта 1.433 m²;
- **Хотел „Вишеград“** – површина објекта 605 m² и земљишта 505 m²;
- **Мљекара Гарча** – површина објекта 351 m² и земљишта 935 m²;
- **Локација Трг – Стара гимназија** – земљиште површине 1.897 m²;
- **Локација Вардиште** – земљиште површине 9.574 m²;
- **Локација Трноваче** – пољопривредно земљиште површине веће од 265.000 m².

II.1.3.4. Пољопривреда

Пољопривреда традиционално заузима значајно мјесто у локалној економији иако је у периоду индустријализације (од 1960 до 1990 године) изгубила примат. Пољопривредна земљишта на подручју општине Вишеград карактеришу плитки до средње дубоки профили, са знатно израженим нагибом терена и нешто мањим садржајем хумуса и повећаном киселосту, док на одређеним локацијама постоје и земљишта која су умјерено до високо базна. Од типова земљишта најзаступљенији су: псеудоглеј, смонице, дистрични камбисол те црнице на доломитним и кречњачким подлогама. Настанком акумулационих језера на Дрини знатно је смањено учешће земљишта алувијалног поријекла. Земљишта су, такође, поприлично закоровљена, али и то може да има неке предности јер су као таква остала заштићена од инфекција, контаминација и деградација.

Површина пољопривредног земљишта на простору општине Вишеград је 13613 ха. Претпоставља се да више од 60% пољопривредног земљишта на територији општине до данас није третирано никаквим средствима, па чак ни ђубрено умјетним гнојивима што може бити добар услов за развој еколошке производње. Приноси у пољопривреди су мали јер доминира екстензивна производња.

Табела 13. Структура пољопривредног земљишта изражена у хектарима

Укупно пољопр. земљ.	пашњаци	ливаде	оранице	воћњаци
13613	2801	5703	3165	1944

Извор: Подаци Општине Вишеград

У протеклим деценијама доминантна грана пољопривреде је била воћарство. Прије рата под воћним засадама је на територији општине Вишеград било 1.944 ха при чему је најзаступљенији био узгој шљиве око 80 % , тако да се је откупљивало преко 2.000 т шљиве. Воћњаци су били екстензивног карактера. Велики број домаћинстава имао је своје мале сушаре. Појавом болести шљива производња је почела да опада. У периоду

од 1992. године због девастације села и одлива становништва долази до запуштања воћњака, тако да су веће површине зарасле и оболеле.

Табела 14. Преглед пољопривредне производње по културама

Ратарске Културе	2022 (ха)	2023 (ха)	2024 (ха)
Пшеница	20	15	10
Раж	2	2	2
Јечам	1	1	1
Зоб	1	1	1
Кукуруз (зрно)	2	2	2
Укупно ратарске	26	21	16
Јагодичасто воће	2022 (ха)	2023 (ха)	2024 (ха)
Малине	18	10	5
Јагоде	0,5	0,5	0,5
Купина	0,1	0,1	0,1
Укупно јагодасто	18,6	10,6	5,6
Воћарске Култура	бр. Засада 2022	бр. засада 2023	бр. засада 2024
Јабука	3000	3300	3300
Крушка	100	150	150
Дуња	50	50	50
Шљива	5000	5000	5000
Бресква	-	-	-
Орах	150	150	150
Укупно воћарство	8.300	8.650	8650

Извор: Подаци Општине Вишеград

Уочава се пад пољопривредне производње у погледу произведених количина. Што се тиче сточарства уочава се пад броја говеда и благи пораст свиња, оваца и перади.

Табела 15. Преглед доступних података сточног фонда

Година	2019	2020	2021
Говеда	400	300	350
Свиње	800	700	600
Овце	6000	6000	5500
Перад	20000	22000	21000

Извор: Општина Вишеград,

Тржиште пољопривредних производа на подручју општине Вишеград има изразито локални карактер, јер је укупна производња мала и углавном усмјерена на задовољење потреба домаћинства. Мањи тржишни вишкови најчешће се пласирају директно, путем локалне пијаце, продајом на кућном прагу или кроз неформалне канале познатим купцима. Најчешће се пласирају производи из пластеничке производње, млијечни производи, пчелињи производи и мање количине воћа и прерађевина.

Посебно се издваја пчеларска производња, која показује већу стабилност у односу на остале видове пољопривредне производње. Број кошница је у последњем периоду углавном константан, док је производња меда у последњих десет година благо повећана, са око 15 тона на око 18 тона годишње. Воће се најчешће користи за властите потребе, прераду у џемове, сокове и традиционалну производњу ракије, док је организовани тржишни пласман ограничен.

У цјелини, пољопривредна производња у Вишеграду нема карактер развијене тржишне производње, већ представља допунску дјелатност домаћинства, са потенцијалом за постепено унапређење кроз удруживање произвођача, боље паковање, локално брендирање и повезивање са туристичком понудом.

Табела 16. Кретање броја газдинстава.

Врста ПГ	2021	2022	2023	2024	2025
комерцијално	0	0	0	0	0
некомерцијално	71	72	70	69	69
УКУПНО	71	72	70	69	69

Извор:АПИФ

Пољопривредна производња на подручју општине Вишеград суочава се са израженим структурним ограничењима: малим обимом производње, уситњеним газдинствима, неповољном старосном структуром сеоског становништва, недостатком организованог откупа и слабом тржишном оријентацијом. Производња је углавном екстензивна и намијењена властитим потребама домаћинства, док се мањи вишкови пласирају на локалној пијаци, на кућном прагу или познатим купцима.

И поред ограничења, пољопривреда има развојни потенцијал као допунска дјелатност, посебно кроз повезивање са туризмом. Туристичка препознатљивост Вишеграда може створити додатну потражњу за домаћим и аутентичним производима, као што су пчелињи производи, традиционалне воћне прерађевине, млијечни производи, производи из пластеничке производње, љековито и ароматично биље.

Пољопривреда има ограничен тржишни карактер, али може добити већу економску улогу кроз повезивање са туризмом, пчеларством, традиционалном прерадом, пластеничком производњом и локалним брендирањем производа. Кључни изазов је да се мала производња претвори у препознатљиву локалну понуду са већом додатом вриједношћу. Развојне мјере треба усмјерити на подршку малим произвођачима, јачање пчеларства и традиционалне прераде, боље паковање, локално брендирање и повезивање произвођача са угоститељима, туристичким радницима и манифестацијама. На тај начин пољопривреда у Вишеграду не би се развијала као масовна производња, већ као препознатљива локална понуда која доприноси приходима домаћинства, очувању села и јачању туристичког идентитета општине.

II.1.3.5. Туризам

Захваљујући богатом културно-историјском наслеђу, природним ресурсима и развијеним друштвеним и туристичким садржајима, туризам представља једну од важних компоненти будућег развоја општине Вишеград. Промјене у привредној структури током посљедњих деценија указују на смањење значаја појединих прерађивачких дјелатности и постепено јачање услужног сектора, у оквиру којег туризам заузима све значајније мјесто.

Општина Вишеград налази се на подручју горњег Подриња, у непосредној близини границе са Републиком Србијом. Положај на саобраћајним правцима који повезују Босну и Херцеговину са Србијом и ширим простором југоисточне Европе пружа могућност развоја Вишеграда као транзитне и излетничке, али и стационарне туристичке дестинације у којој посјетиоци остварују вишедневни боравак.

Туристички промет биљежи постепен опоравак након смањења узрокованог пандемијом COVID-19, али и одређене годишње осцилације.

Табела 17. Преглед броја долазака и ноћења у периоду 2020-2024- године

Година		2020	2021	2022	2023	2024
Број долазака		4600	7500	9300	7900	8000
Број ноћења	Хотели	32110	39440	39727	39486	40278
	Апартмани	4000	4741	5014	2892	3729
	Остало	2557	5819	15259	12622	11809
	УКУПНО	38667	50000	60000	55000	55816

Извор: Подаци Општине Вишеград

Број регистрованих долазака повећан је са 4.600 у 2020. години на највиших 9.300 у 2022. години, након чега је смањен и током 2023. и 2024. године задржан на нивоу од око 8.000 долазака годишње. Број ноћења пратио је слично кретање: повећан је са 38.667 у 2020. години на 60.000 у 2022. години, док је у 2024. години остварено 55.816 ноћења.

Подаци о доласцима и ноћењима односе се на регистроване госте који су користили смјештајне капацитете. Они не обухватају дневне, излетничке и транзитне посјетиоце који не остварују ноћење, због чега је укупан број посјетилаца Вишеграда већи од броја приказаног у расположивој туристичкој статистици.

Просјечна дужина борава, израчуната на основу расположивих података, кретала се од приближно 6,5 до 8,4 ноћи по регистрованом доласку, а у 2024. години износила је око седам ноћи. Највећи утицај на број ноћења и просјечну дужину борава има Рехабилитациони центар „Вилина влас“, чији корисници рехабилитационих и здравствених програма, као и индивидуални гости, у правилу борава дуже од осталих категорија туристичких посјетилаца.

Остварени резултати показују да Вишеград има стабилну основу туристичког промета, али и да након највиших вриједности остварених 2022. године није настављен раст броја долазака и ноћења. За стабилнији развој потребно је продужити туристичку сезону, унаприједити и боље повезати туристичке производе, ојачати промоцију дестинације и повећати вриједност туристичке потрошње. Важно је и даље јачати капацитете надлежних туристичких субјеката и свијест локалне заједнице о економском и развојном значају туризма.

Смјештајна понуда обухвата бањске и хотелске капацитете, смјештај у Андрићграду, као и регистроване апартмане и собе у приватном власништву.

Табела 18. Преглед броја смјештајних капацитета

Структура објеката	2021	2022	2023	2024	2025
Хотели	200	200	200	200	250
Апартхотели	-	-	-	-	-
Ville	-	-	-	-	-
Апартмани и собе (приватно)	189	236	264	243	251
Ostali smještaj	158	158	158	158	158
Ukupan broj ležaja:	547	594	622	601	659

Извор: Подаци Општине Вишеград

У односу на објекте за смјештајне капацитет најзначајнију улогу имају Хотел Вишеград, РЦ “Вилина Влас” и Андрићград.

Табела 19. Преглед смјештајних објеката

Тип смјештаја	Назив	Капацитет (лежај)
Хотел	Хотел Вишеград	60
Хотел/РЦ “Вилина Влас”	Вилина Влас	190
Преноћиште	Андићград	158
Мотели и приватни смјештај	-	251

Извор: Подаци Општине Вишеград

Општина Вишеград располаже разноврсним културно-историјским, природним, здравственим и друштвеним ресурсима који омогућавају развој више међусобно повезаних облика туризма. Просторна близина најзначајнијих атракција представља добру основу за њихово повезивање у јединствене туристичке програме и руте.

Културно-историјско наслеђе чини основу туристичке препознатљивости Вишеграда. Централно мјесто заузима Мост Мехмед-паше Соколовића из XVI вијека, уписан на Листу свјетске баштине UNESCO-а, док Андрићград представља савремени културно-туристички комплекс са смјештајним, угоститељским, културним и образовним садржајима. Посебан дио туристичког идентитета представља књижевно наслеђе Иве Андрића, које пружа основу за развој тематских обилазака, културних рута, изложби, књижевних програма и других садржаја.

Вјерски и историјски локалитети представљају важан сегмент понуде, међу којима се посебно издваја Манастир Добрун. Остали православни и исламски вјерски објекти свједоче о историјској и културној разноврсности овог простора и пружају могућности за развој вјерског, културног и образовног туризма.

Здравствени, бањски туризам развијају се првенствено кроз Рехабилитациони центар „Вилина влас“, који повезује медицинску рехабилитацију, коришћење термалне воде, смјештај и пратеће услуге. Овај сегмент има посебан значај јер омогућава цјелогодишње пословање и дуже задржавање гостију, уз могућност даљег развоја превентивних, рекреативних и велнес програма.

Природни и пејзажни ресурси пружају основу за развој ријечног, излетничког, спортско-рекреативног и авантуристичког туризма. Најзначајнији ресурс је ријека Дрина, на којој се организују туристичке вожње, крстарења кроз кањон према Старом Броду, спортски риболов и

друге активности на води. Туристички потенцијал имају и ријеке Рзав и Лим, као и околни шумски, планински и рурални простор, погодан за пјешачење, планинарење, боравак у природи и активни одмор. Понуду додатно могу обогатити традиционална гастрономија, локални производи, занати и културне, спортске и гастрономске манифестације.

Иако Вишеград располаже разноврсном смјештајном понудом, капацитети су распоређени у више објеката и приватних смјештајних јединица. Оваква структура одговара индивидуалним гостима и мањим туристичким групама, али ограничава могућност смјештаја већег броја учесника на једној локацији, што је важно за развој конгресног, пословног и манифестационог туризма.

Посебну развојну могућност представља недовршени хотелски објекат у Андрићграду, чијим би завршетком и стављањем у функцију били унапријеђени квалитет и концентрација смјештајних капацитета. Потребно је размотрити могућност привлачења стратешког инвеститора и дефинисати одговарајући модел сарадње заинтересованих актера. Истовремено, Андрићград има потенцијал за развој вишенамјенског конгресног и догађајног центра, адаптацијом одговарајућег постојећег објекта или изградњом нове дворане. Повезивање хотелских, конгресних, угоститељских и културних садржаја могло би допринијети организовању конференција, пословних сусрета, фестивала и других већих догађаја, продужењу туристичке сезоне и већој искоришћености постојећих капацитета. Оправданост и обим овакве инвестиције потребно је утврдити посебном анализом тржишне и финансијске изводљивости.

Даљи развој туризма не зависи само од смјештајних капацитета и појединачних атракција, већ и од квалитета јавног простора, комуналне и саобраћајне инфраструктуре, уређености града, заштите природних и културних ресурса, доступности информација и квалитета услуга. Посебан изазов представља недовољна повезаност туризма са другим секторима локалне економије. Туристичка потрошња треба у већој мјери да подстиче развој угоститељства, домаће хране, пољопривредних и занатских производа, трговине, превоза, културних садржаја и услуга у природи, како би већи дио остварених прихода остао у локалној заједници.

Израда Стратегије развоја туризма општине Вишеград за период 2026–2031. године представља плански одговор на потребу систематичнијег управљања овом облашћу. Приоритети и мјере секторске стратегије треба да буду усклађени са Стратегијом развоја општине, посебно у областима привреде, инфраструктуре, заштите животне средине, културе и руралног развоја.

II.1.3.6. Преглед стања и кретања на тржишту рада

II.1.3.6.1. Запослени

У посматраном периоду на подручју општине Вишеград забиљежено је смањење укупног броја запослених лица, уз одређене годишње осцилације. Кретање броја запослених према полу приказано је у наредној табели.

Табела 20. Кретање броја запослених особа по полу 2021-2025.година

Година	Жене	Мушкарци	Укупно
2021	921	1262	2183
2022	882	1210	2092

2023	885	1202	2087
2024	928	1205	2133
2025	927	1115	2042

Извор: Републички завод за статистику

Укупан број запослених смањен је са 2.183 у 2021. години на 2.042 у 2025. години, односно за 141 лице или 6,46%. Након пада у 2022. и 2023. години, у 2024. години забиљежено је благо повећање, док је у 2025. години број запослених поново смањен и достигао најнижу вриједност у посматраном периоду.

Током цијелог периода број запослених мушкараца био је већи од броја запослених жена. У 2025. години мушкарци су чинили 54,60%, а жене 45,40% укупног броја запослених. У односу на 2021. годину број запослених мушкараца смањен је за 147, док је број запослених жена повећан за шест лица, што показује да је смањење укупне запослености првенствено посљедица пада броја запослених мушкараца.

Према расположивим подацима и методологији коришћеној у изворној евиденцији, стопа запослености у 2025. години износила је 68,47%. Смањење укупног броја запослених, уз неповољна демографска кретања и смањење радно способног становништва, указује на потребу јачања приватног сектора, отварања нових радних мјеста и бољег усклађивања знања и вјештина радне снаге са потребама послодаваца.

II.1.3.6.2. Незапослени

Број незапослених лица на евиденцији 2021. године износио је укупно 1164. У односу на 860 колико је њихов број износио 2025. године примјетно је смањене броја незапослених лица. До смањења укупног броја незапослених лица након 2021. године долази због промјене у вођењу ове евиденције тако да се смањење броја незапослености углавном односи на формално смањење. Кроз цијели посматрани период примјетно је да је број жена које се налазе на овој евиденцији већи од броја мушкараца мада та разлика није драстично изражена. Највећа разлика је била 2023. године када је по евиденцији Бироа незапослених жена било 33 више у односу на мушкарце.

Табела 21. Преглед кретања броја незапослених особа по полу 2020-2024.година

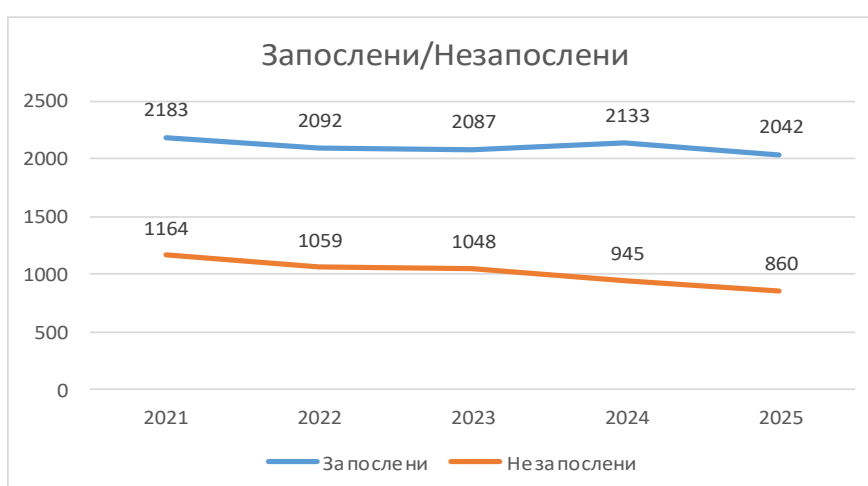
Година	Жене	Мушкарци	Укупно
2021	579	586	1164
2022	529	530	1059
2023	542	506	1048
2024	486	459	945
2025	436	430	860

Извор: Општина Вишеград

Посматрајући омјер кретања запослених и незапослених лица на подручју општине Вишеград уочава се позитиван тренд који је изражен кроз већи број запослених лица у односу на незапослене кроз посматрани петогодишњи период. Проценат незапослености у 2025. години је на нивоу од 31,63%. Значајан је податак да је присутан пад броја незапослених жена, што указује на посљедицу негативних демографских ефеката аил и атрактивност дјелатности које су у порасту. Цјенећи чинјеницу да је број незапослених жена у односу на број незапослених мушкараца већ потребно је потребу за посебно дизајнирати програме преквалификације, доквалификације и реинтеграције жена на тржиште рада караткеристично за општину Вишеград.

Пад тражилаца запослења, а истовремено опадање броја запослених у посматраном периоду, треба тражити у начину вођења евиденција, негативним миграцијским трендовима.

Слика 3. Омјер запослених и незапослених

Извор: Општина Вишеград

У периоду 2020-2024. година тржиште рада карактерише смањење броја запослених али се истовремено биљежи пад незапослености. Иако је број смањења незапослени представља позитиван помак не значи да су структурни проблеми ријешени.

Табела 22. Преглед незапослених према образовној структури

Образовна структура	2025		
	м	ж	укупно
НКВ	74	60	134
ПКВ	2	4	6
КВ	163	99	258
ВКВ	6	1	7
ССС	140	196	336

ВШС	3	5	8
ВСС	48	63	111
Магистри, доктори наука	0	0	0
Укупно	436	430	866

Извор: Општина Вишеград

У погледу образовне структуре незапослених највећи број се односи на ССС, КВ и ВСС што указује на диспропорцију захтјева тржишта и стручне спреме. Структура незапослености показује да највећи терет носе лица са средњом стручном спремом и квалификовани радници, а посебно забрињава висок удио дуготрајно незапослених. У 2025. години чак 381 лице, односно око 44% свих незапослених, чека посао дуже од 48 мјесеци.

У односу на старосне категорије највећи број (457) незапослених спада у групу лица преко 45 година што је проценат од 52,71 % тешко запошљивих категорија од ког броја је 219 жена.

Генрално тржиште рада карактеришу смањење броја запослених, старење радне снаге, одлив становништва и значајан удио дуготрајно незапослених и теже запошљивих лица. Због тога је потребно развијати практичне програме преквалификације и доквалификације за занимања у туризму, угоститељству, њези, занатству, дигиталним услугама, енергетској ефикасности и зеленим пословима узевши у обзир потребу родне одговорности.

II.1.3.6.3. Просјечна плата

Просјечна плата у задњих 5 година биљежи раст. Просјечна бруто плата у 2024. години износила је 2.129,00 КМ, што износи повећање од 44,6 % у односу на 2020 годину, када је просјечна бруто плата износила 1.472,00. Нето плата у посматраном периоду биљежи раст 46,86%. У односу на републички просјек просјечна бруто и нето плата на подручју општине Вишеград је у 2024.години мања за 1 %.

Табела 23. Преглед кретања просјечне плате 2021-2025. година

Година	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Бруто КМ	1472	1513	1686	1922	2129
Нето КМ	936	968	1089	1236	1365

Извор: Републички завод за статистику

Просјечна плата биљежи континуирани раст. Истовремено је долазило до раста потрошачке корпе тако да би се тренд раста примања требао наставити.

II.1.3.7. Кључни економски изазови

□ **Недовољно диверзификована привредна структура**, настала слабљењем прерађивачке индустрије и постепеним јачањем услужних дјелатности, уз недовољно коришћење постојећих производних знања, природних ресурса и расположивих пословних објеката.

- **Недовољно развијена пословна инфраструктура и ограничен прилив инвестиција**, посебно због непостојања потпуно уређене пословне зоне, недовољне активiranости расположивих локација и објеката и недовољно развијене подршке предузетницима и инвеститорима.
- **Смањење броја запослених и расположиве радне снаге**, праћено неповољним демографским кретањима, одласком становништва и неусклађеношћу знања и вјештина са потребама савременог тржишта рада.
- **Недовољно искоришћен туристички потенцијал**, услед непотпуне повезаности туристичких атракција, смјештаја, угоститељства, здравствених и рекреативних садржаја, манифестација и локалних производа, као и недовољно уређене туристичке, комуналне и саобраћајне инфраструктуре.
- **Недовољно развијена производња хране и аутентичних локалних производа**, која је заснована претежно на мањим газдинствима и домаћој преради, али још није довољно повезана са туристичком и угоститељском понудом.
- **Спора зелена и дигитална трансформација локалне економије**, иако она представља прилику за развој нових пословних дјелатности и радних мјеста у условима смањења традиционалне запослености. Посебан изазов је подржати примјену енергетске ефикасности, обновљивих извора енергије, еколошки прихватљивих пословних модела и дигиталних рјешења у туризму, предузетништву, локалној производњи и услугама.

II.1.4. Друштвени аспект ситуационе анализе

Друштвени развој подразумјева процесе усмјерене на побољшање квалитете живота људи укључујући унапјеђење друштвених институција као пружалаца услуга. У подлози унапјеђења се појављује захтјев за остваривање социјалне правде, демократског управљања и друштва једнаких могућности. У области друштвеног развоја разликујемо материјална достигнућа што обухвата здравље и образовање, приступ добрима и услугама неопходним за пристојно живљење, али и социјална, политичка и културолошка као што су осјећај сигурности, достојанство, равноправност сполова те могућност да се буде дијелом заједнице кроз друштвено и културолошко дјеловање, оснаживање и политичку заступљеност.

II.1.4.1. Образовање

На подручју општине Вишеград образовање се проводи у следећим јавним установама: ЈУ за предшколско васпитање и образовање „Невен“, Основна школа „Вук Караџић“ и ЈУ Средњошколски центар „Иво Андрић“.

II.1.4.1.1. Предшколско образовање

Настава предшколског образовања одвија се у оквиру ЈУ за предшколско васпитање и образовање „Невен“. Што се тиче услова рада вртића објекат располаже са 537 м², у оквиру чега је изграђено 5 просторија за рад са дјецом опремљених потребном опремом и инфраструктуром. Објекат се загријава путем властитог централног гријања на електричну енергију.

Број заинтересованих родитеља за упис њихове дјеце последњих година био у сталном порасту и тренутни капацитет су попуљени. Број заинтересираних је 60. Број уписаних полазника вртића школске 2020/2021 године износио је 89 док је 2024/2025.године у вртић било уписано 119 дјеце.

Табела 24. Кретање броја дјеце обухваћене предшколским образовањем 2021-2025.год.

Р.б.	Година	Број уписане дјеце
1.	2021.	89
2.	2022.	98
3.	2023.	115
4.	2024.	119
5.	2025.	119

Извор: одаци Општине Вишеград

Највеће повећање броја дјеце који бораве у вртићу забиљежено је у посљедној години анализираниог периода 2022/2023.години. Оптималан број полазника износи 119.

Број запослених радника у ЈУ за предшколско васпитање и образовање „Невен“ је 23 од чега је 11 васпитача, 3 административна радника, 2 куvara, 1 домар, 2 спремачице, психолог и директор. Буџетска средства за несметан рад и функционисање установе обезбјеђују Општина Вишеград, корисници услуга, Министарство просвјете и културе РС те путем разних донација.

Табела 25. Преглед подршке предшколском образовању из буџета Општине

Година	2021	2022	2023	2024	2025
Остварени износ из буџета КМ	277719	378077	492430	536930	635590

Извор: Подаци Општине Вишеград

Раст буџетских сретстава у овом сегменту је значајан по годинма али чинјница да је интерес за упис готово 50 % од броја уписаних јасну указује на потребу интервенција у повећање капацитета установе.

II.1.4.1.2. Основно образовање

Настава у оквиру основног образовања одвија се у Основној школи „Вук Караџић“ која обавља дјелатност основног образовања и васпитања на школском подручју које обухвата територију општине Вишеград и општине Ново Горажде. На подручју општине Вишеград дјелује матична школа са Подручним одјељењима (Добрун и Међеђау). Настава је организована у 42 учioniце и похађа је 600 ученика у 2024. godini.

Табела 26. Преглед основних података за основно образовање на подручју општине Вишеград

Школска година	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
Број централних школа	1	1	1	1	1
Број подручних школа	4	4	4	4	4

Број учионица		42	42	42	42	42
Број ученика	мушки	331	317	306	299	303
	женски	342	331	316	304	297
	Укупно	673	648	622	603	600
Број наставника	мушки	11	11	11	10	11
	женски	53	53	50	42	53
	Укупно	64	64	61	52	64
Број ученика са посебним потребама		-	-	-	-	27
Број уписаних ученика		85	68	69	64	64
Број уписаних у подручним школама		7	12	7	4	3

Извор: Подаци Општине Вишеград

Број ученика у основном образовању у посматраном периоду 2021-2025 је у паду. Пад броја ђака у посматраном периоду је на нивоу од 11,85%. Са аспекта броја новоуписаних ученика такођер је присутан пад у проценту од 25%. Негативан је и податак да значајно пада број ученика уписаних у подручним школама.

Наставу у основној школи похађа 27 ученика са потребама.

Наставу у основној школи изводи 64 наставника, од чега 11 мушкараца и 53 жена.

Што се тиче опремљености објекта број ученика по учионици је на нивоу од 22 ученика.

Табела 27. Преглед улагања у објекат Основне школе

ИНВЕСТИЦИЈЕ У ОБЈЕКАТ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ				
НАЗИВ ИНВЕСТИЦИЈЕ	ГОДИНА РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ВРИЈЕДНОСТ ИНВЕСТИЦИЈЕ	ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА	ФИНАНСИЈЕР
Радови на унутрашњем дијелу фасадних отвора, зграда 2.	07/2020	28.255,50	Донација	Општина Вишеград
Додатни грађевински радови	08/2023	7.167,87	Донација	Словачка Амбасада
Реконструкција улаза	08/2025	4.633,20	Донација	Општина Вишеград
Набавка школског аутобуса	09/2025	159.000,00	Донација	Кабинет председника РС Општина Вишеград
Реконструкција игралишта, санација мокрих чворова пода и зидних облога у	06/2025	600.000,00	Донација	Општина Вишеград

сали.				
Набавка школских уџбеника	06/2026	24.930,00	Донација	Општина Вишеград

Извор: Подаци Општине Вишеград

Школски објекти задовољавају стандарде потребне за одржавање наставе укључујући и доступност школске сале. Потреба је да се опреми информатички кабинет савременом опремом, као и остале учионице. Пошто се основна школа састоји из четири објекта (два објекта су за извођење наставе, а друга два велика и мала сала), један објекат за извођење наставе је ронструсан и примењене су мјере енергетске ефикасности, за објекат велике школске сале обезбјеђена су средстав за реконструкцију, тако за наредни перио остаје потреба да реконструише још један објекат за наставу и мала школска сала. Уочава се незнатан број инсталисане информатичке опреме што је свакако изазов у односу на савремене трендове.

Табела 28. Преглед потреба за улагањем

Назив пројекта	Планиране активности	Реализатори пројекта	Временска динамика
Енергетска ефикасност	Опремање и реновирање школске зграде бр.1 и школске сале(столарија,изолација,фасада)		током школске године
Замјена котлова	Набавка котлова на пелет		током школске године
Набавка намјештаја	набавка неопходног намјештаја за учионице централне школа		током школске године
Замјена ограде	Замјена школске ограде		током школске године

II.1.4.1.3. Средњошколско образовање

ЈУ Средњошколски центар „Иво Андрић“ организује наставу путем гимназије-општи смијер и стручне техничке школе које чине: економија, право и трговина - економски техничар, машинство и обрада метала - машински техничар за моторе и моторна возила и машински техничар за компјутерско конструисање и трговина, угоститељство и туризам - туристичко-кулинарски техничар.

Број уписаних ученика у школску 2020/2021 годину иносио је укупно 271 ученика. Укупан број ученика уписаних у школску 2024/2025 годину иносио је 243, што је за 10,34 % мање у односу на 2020/2021 годину.

Табела 29. Преглед основних података за средње образовање на подручју општине Вишеград

Школска година		2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
Број средњих школа		1	1	1	1	1
Број учioniца		20	20	20	20	20
Број ученика	мушки	127	129	139	127	116
	женски	144	139	124	136	127
	Укупно	271	268	263	263	243
Број наставника	мушки	12	15	12	10	11
	женски	24	20	23	27	27
	Укупно	36	35	35	37	38
Број уписаних ученика		68	59	64	70	52

Извор: Подаци Општине Вишеград

Примјетно је да долази до пада броја ученика и поред тога што школа у оквиру својих могућности уводи нове струке и занимања. Све у складу са анкетом ученика, потребама Општине и привредним субјектима.

Од већих инвестиција у протеклом урађена је санација мреже гријања. Што се тиче опремљености школе иста је опремљена са санитарним чворовима (8), располажу са водом за пиће, библиотеком (коју је неопходно реновирати) и спортском салом. Неоподно је уређење новог информатичког кабинета.

Потребо је урадити комплетну енергетску ефикасност школе за коју је урађена пројектна документација и потребно обезбједити финансијских средстава у износу од 1.066.835,89 КМ

II.1.4.1.4. Стипендирање образовања

Општина Вишеград редовно из свог буџета издваја средства за стипендирање студената. Појединачне износ стипендије је 150,00 КМ мјесечно и исплаћује се током школске године. У ове сврхе из буџета општине у протеклих три године издвојена су средства у укупном износу од 365.400 КМ.

Табела 30. Преглед стишендирања из буџета Општине Вишеград

Година	Број студената	Износ
2023	25	30.000
2024	137	164.400
2025	114	171.000

Извор: Подаци Општине Вишеград

У области образовања Општина у школској 2024/25 години осигурава превоз за 90 ученика.

II.1.4.2. Култура

Установе културе на подручју општине Вишеград су Јавна установа за културну дјелатност „Дом културе“, ЈУ народна библиотека „Иво Андрић“ Вишеград, ЈУ за културну дјелатност „Градска галерија“ Вишеград, ЈУ „Андрићев институт“ Вишеград и Мултиплекс „Dolly Bell“.

Јавна установа културни центар „Дом културе“ Вишеград смјештена је у објекту, изграђеном 1953. године, заједно са ЈУ народна библиотека „Иво Андрић“ и ЈУ за културну дјелатност „Градска галерија“. Објекат Дома културе се налази на листи културне руте, формиране на подручју једанаест држава југоисточне Европе коју је одобрио Савјет Европе, као објекат архитектуре типичан за рани социјалистички период. Објекат располаже великом салом капацитета 415 мјеста и малом салом капацитета 80 мјеста.

ЈУ „Културни центар Иво Андрић“ Вишеград представља централну институцију културног живота општине, са кључном улогом у очувању и промоцији културног наслеђа, посебно književnog наслеђа Ive Andrića. Установа располаже објектом површине 1.364 м², са великом и малом салом капацитета 416 и 70 мјеста, и организује културно-умјетничке, едукативне и promotivne програме, укључујући рад Spomen-уџionice Ive Andrića.

ЈУ народна библиотека „Иво Андрић“ Вишеград броји око 40.000 наслова и располаже драгоцјеном Спомен збирком књижевника и нобеловца Иве Андрића. Број запослених радника је пет. У 2024. години број читалаца је био _____. Министарство просвјете РС финансира трошкове плата запосених, а материјалне трошкове Општина Вишеград. Установа је традиционално домаћин годишњег сусреста библиотекара РС који се у 2024. години одржао по _____ пут.

ЈУ за културну дјелатност „Градска галерија“ Вишеград има сталну поставку вриједних умјетничких дијела насталих током двадесетчетворогодишњег одржавања Међународног ликовног сабора у Вишеграду чији је Галерија организатор. Установа има једног _____ радника. Трошкови установе се финансирају _____% средствима буџета Општине Вишеград.

ЈУ „Андрићев институт“ Вишеград смјештен је у едукативно-туристичком комплексу Андрићград. У оквиру института дјелују Одјељење за историју, Одјељење за српски језик, Одјељење за књижевност и Одјељење за филм. Институт запошљава _____ радника. Библиотека Андрићевог института броји преко 8000 јединица грађе. Установа се финансира из средстава буџета Републике Српске и Републике Србије.

Галерија „Петар Лубарда“ постоји и дјелује под окриљем Андрићевог института од 2014. године и њен рад се базира на излагању дјела одабраних и референтних умјетника широј културној јавности.

Мултиплекс “Dolly Bell” отворен је 2012. године у Андрићграду. Садржај чине три биоскопске сале опремљене најсавременијим дигиталним пројекторима слике и врхунским дигиталним звучним системима. 19

Најзначајније и најпосјећеније културне манифестација су: Вишеградска стаза (посвећена имену и дјелу нобеловца Иве Андрића са традицијом одржавања од 40 година), Међународно ликовно саборавање, Међународни фестивал фолклора, Фестивал аматерског позоришта.

II.1.4.3. Спорт

У општини Вишеград регистровано је једанаест организација које се баве спортским дјелатностима Фудбалски клуб „Дрина“, Кошаркашки клуб „Варда“, Одбојкашки клуб „ХЕ на Дрини“, Рукометни клуб „Вишеград ХЕД“, Карате клуб „Дрина“, Џудо клуб Вишеград, Футсал клуб Вишеград, ОФК „Бамби“ Вишеград, ПСД „Столац“ Вишеград, Стрелачки клуб Вишеград и Бициклички клуб „Mountain bike“. У структури клубова по споловима један је женски клуб, односно Одбојкашки клуб „ХЕ на Дрини“.

Све ове спортске организације укупно броје од 300-500 чланова.

Јавна спортска установа „Дрина“ Вишеград обавља дјелатност газдовања објектима, спортском двораном и градским фудбалским стадионом. Спортска дворана је капацитета 1108 сједећих мјеста. Опремљена је теретаном и канцеларијским простором. Лицима са инвалидитетом је омогућен приступ на површину паркета дворане. Градски стадион је капацитета 3000 мјеста, посједује атлетску стазу и савремен систем за наводњавање травњака.

У урбаном дијелу општине постоје три спортска терена на отвореном за мали фудбал, три за кошарку и два за одбојку са израженом потребом за санацију и реконструкцију. У склопу туристичког комплекса Андрићград налази се новоизграђен терен којим газдује „Андићград“ д.о.о. Вишеград. У двије руралне МЗ испред основних школа налазе се спортски терени који се недовољно користе за спортске активности.

Општина Вишеград врши улагања у спортске објекте гдје је у току реализација пројекта реконструкције градског стадиона чија је укупна вриједност 2.000.000,00 КМ. Постоји потреба за изградњом помоћног стадиона и тениских терена. У току је тендер за изградњу рекреативног отвореног базена у склопу комплекса ЈУ РХЦ Вилина Влас.

Најуспјешнији спорстички колективи су: рукомет- премијер лига, карате учествују на Балканском првенству сваке године, кошарка и одбојка -прва лига РС-а, фудбал-друга лига, футсал од ове године прва лига, ОФК Бамби међународна такмичења, планинари активно учествују и организују планинске успоне, бициклисти организују скуп сваке године.

Паралелно са успјешним резултатима, биљеже се и стална повећања финансијског издвајања из буџета општине Вишеград за спорт.

Табела 31. Приказ организација и годишњих издвајања за спорт из буџета Општине

Назив организације	Број чланова	Износ суфинансирања из буџета				
		2020	2021	2022	2023	2024
Фудбалски клуб Дрина		72.000,00	-	72.000,00	67.000,00	67.000,00
Кошаркашки клуб Варда		67.000,00	-	67.000,00	62.000,00	60.000,00
Одбојкашки клуб ХЕ на Дрини		41.000,00	-	40.000,00	27.000,00	27.000,00
Рукометни клуб Вишеград-ХЕД		29.000,00	-	31.000,00	62.000,00	60.000,00
Карате клуб Дрина		10.000,00	-	12.000,00	14.000,00	12.000,00
Џудо клуб Вишеград		6.000,00	-	6.000,00	6.000,00	4.000,00
ОФК Бамби		-	-	12.000,00	12.000,00	11.500,00
Футсал клуб Вишеград		-	-	-	-	8.000,00
ПДС Столац		4.000,00	-	4.000,00	4.000,00	3.000,00
Стрељачки клуб Вишеград		1.000,00	-	1.000,00	1.000,00	1.000,00
Бициклически клуб Mountain bike		-	-	-	3.500,00	2.000,00
Клуб 3x3 Вишеград		-	-	-	-	2.000,00
Шаховски клуб Дрина		1.500,00	-	1.500,00	1.500,00	1.500,00
Веслачки клуб Једрина		3.000,00	-	3.000,00	-	1.000,00
Бразилски Џиуџицу клуб Феникс		3.000,00	-	3.000,00	-	-
УКУПНО		237500	0	252500	260000	260000

Извор: Подаци Општине Вишеград

II.1.4.4. Здравство

ЈЗУ „Дом здравља“ Вишеград пружа услуге примарног нивоа здравствене заштите становништву. Услуге секундарног и терцијалног нивоа здравствене заштите становништво општине Вишеград најчешће остварује у ЈЗУ Универзитетска болница Фоча, ЈЗУ Болница Источно Сарајево и КЦ Бања Лука. У сегменту здравствене заштите дјелује 6 тимова породичне медицине, хитна помоћ те 3 апотеке у приватном власништву

У оквиру централне локације је и Служба хитне помоћи, Центар за физикалну рехабилитацију у заједници, Служба опште стоматологије, Хигијенско-епидемиолошка служба, Служба лабораторијске дијагностике, Центар за заштиту менталног здравља,

Служба радиолошке и ултразвучне дијагностике, Служба педијатрије и КС Гинеколошко-акушерска амбуланта. Објекат Дома здравља има омогућен приступ лицима са инвалидитетом на први ниво. У амбулантама МЗ Добрун, Прелово и Међеђа једном седмично се пружају услуге рутинских прегледа тима породичне медицине.

Табела 32. Број и структура запослених

Година	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
УКУПНО РАДНИКА	51	50	50	49	53
Медицински техничари	31	34	35	33	36
Гинеколози	1	1	1	1	1
Стоматолози	2	2	1	1	2
Љијечници опште праксе	2	2	3	3	3
Специјалисти медицине	8	8	7	7	8

Извор: Подаци Општине Вишеград

Као што видимо из података приказаних у табели, у посматраном периоду није долазило до већих осцилација како у укупном броју тако и у самој структури запослених.

Највише присутне болести становништва су хроничне незаразне болести као што су хипертензија, болести система за дисање и ендокриног система. У периоду 2019-2020. година највећи здравствени проблеми били су изазвани вирусом корона „SaRS-CoV-2“.

Табела 33. Финансијско пословање 2025.

Година	Укупни приходи КМ	Учешће ЗЗО	Учешће корисника	Други извори
2025.	2.296.907	80%	5%	12%

Извор: Подаци Општине Вишеград

II.1.4.5. Социјална заштита

Јавна установа Центар за социјални рад Вишеград је установа социјалне заштите коју је основала општина за послове и реализацију права утврђених Законом о социјалној заштити и другим законским и подзаконским актима из ове области. Приходи центра константно расту уз раст учешћа буџета Општине и пад удјела виших нивоа власти.

Табела 34. Приходи Центра за социјални рад 2021-2025. год

Приходи	2021	2022	2023	2024	2025
Остварени приходи (КМ)	1049780	1219503	1483158	1848856	2094888
% удио Општине	52%	56%	57%	58%	60%
% удио Влада РС	47%	43%	42%	41%	38%
% властите дјелатности	1%	1%	1%	1%	2%
% други извори					

Извор: Подаци Општине Вишеград

Приоритетно, наведена права у социјалној заштити остварују лица која су неспособна за рад, а која су без властитих прихода и прихода породице као и подршке сродника, те лица која су због свог физичког и здравственог стања зависна од помоћи друге особе, као и она лица која се из неког специфичног разлога нађу у стању социјалне потребе.

Табела 35. Преглед броја корисника из области социјалне заштите 2021-2025.

Врста права	Број корисника 2021	Број корисника 2022	Број корисника 2023	Број корисника 2024	Број корисника 2025
1. Стална новчана помоћ	55	53	59	54	51
2. Додатак за помоћ и његу другог лица	324	352	371	428	415
3. Смјештај у установу	14	13	17	18	20
4. Збрињавање у хранитељску породицу	3	4	3	4	4
5. Помоћ у кући	3	3	2	0	0
6. Једнократна новчана помоћ	60	79	93	87	93
7. Оспособљавање за живот и рад	7	7	9	9	9
8. Здравствено осигурање	33	30	31	25	20
9. Друга метријална помоћ	55	60	61	66	65
УКУПНО	554	601	646	691	666

Извор: Подаци Општине Вишеград

Посматрајући табелу са подацима примјетно је да се број корисника повећава у свим категоријама изузев сталне новчане помоћи и здравственог осигурања гдје се уочава пад броја корисника. Највећи раст броја корисника се односи на додатак за помоћ и његу другог лица и једнокартну новчану помоћ што је негативан индикатор за ову област и уједно показатељ праваца дјеловања у области развоја и смањења поменутих негативних трендова.

Табела 36. Преглед расхода Центра за социјални рад Вишеград 2021.-2025. год (мјесечни просјек).

Врста финансијких средстава	2021	2022	2023	2024	2025
Стална новчана помоћ	8364	8927	10956	12951	13342
Додатак за помоћ и његу другог лица	41567	49518	54094	77737	87831
Смјештај у установу	7085	6934	12201	12815	14684
Збрињавање у хранитељску породицу	1700	1700	2056	1822	2751
Помоћ у кући	744	780	691	0	0
Једнократна новчана помоћ	677	773	802	957	1285
Оспособљавање за живот и рад	1394	1746	3085	3419	3922
Здравствено осигурање	2352	1892	2188	1975	1751
Друга метријална помоћ	6980	7803	9056	11062	13265
УКУПНО КМ	70866	80075	105132	122742	138834

Извор:ЈУ Центар за социјални рад Вишеград

Што се тиче расхода социјалних давања они су расли константно за готово све категорије пропорционално расту броја корисника и основице за одређивање износа права. То се прије свега односи на право – туђа њега и помоћ, гдје је то највише изражено. Разлог је повећање износа као и повећање броја корисника.

II.1.4.6. Осјетљиве групе

Према подацима Центра за социјални рад Вишеград у 2025. години евидентирано је 49 дјеце са менталним и физичким сметњама и у односу на 2021. годину уочава се пад броја дјеце која спадају у ову категорију. Такођер уочава се тренд раста броја одгојно занемарене и запуштене дјеце.

Табела 37. Број лица категорисаних у групу рањивих малолјетних лица

Година	Дјеца без родитељског старања	Одгојно запуштена и занемарена дјеца	Дјеца чији је развој ометен породичним приликама	Дјеца са менталним и физичким сметњама
2021	3	10	47	76
2022	4	10	42	77
2023	3	10	44	75
2024	4	12	39	46
2025	4	13	35	49

Извор: Подаци Општине Вишеград

Број лица категорисана у рањиву групу одраслих у периоду (2021-2025) показује пад за све категорије. Уочаве се процентуално највећи број лица која спадају у категорију особе и породица у стању социјалне потребе којима је услед посебних околности потребна помоћ особа и особе ометене у психичком и физичком развоју и особе са инвалидитетом. Показатељи показује на потребне интервенције у овом сегменту.

Табела 38. Број лица категорисаних у групу рањивих одраслих лица

Год.	Особе ометене у психичком и физичком развоју и особе са инвалидитетом	Материјално неосигуране и за рад неспособне особе	Старе особе без породичног старања	Osobe društveno negativnog ponašanja	Особе и породице у стању соц. потребе којима је услед посебних околности потребна помоћ
2021	156	168	65	80	1085
2022	150	161	53	74	1069
2023	165	157	41	68	1056
2024	151	148	42	19	985
2025	126	136	40	12	938

Извор: Подаци Општине Вишеград

Институционалну подршку очувању и унапређењу менталног здравља пружа Центар за заштиту менталног здравља при Дому здравља Вишеград. Ваниституционалну подршку

особама са потешкоћама у развоју пружају Удружење особа са потешкоћама у развоју „Мој пријатељ“ и Удружење хендикепираних особа „Жеље“.

Ратни војни инвалиди су осјетљива категорија чији је број константан са бројем од 130 инвалидних лица у 2024. години. Износ инвалиднина је растао, тако је просјечна инвалиднина прве категорије са потребном потпуном помоћи порасла за 1.158,00 КМ, или за 36,50 % у односу на 2021 годину.

Према подацима Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске на подручју општине Вишеград у 2024. години регистровано је 2.250 пензионера. Ако посматрамо период 2021-2024. година видимо благи пораст укупног броја пензионера. У структури пензија класификованих по категоријама: старосне, инвалидске и породичне уочавамо повећање броја корисника старосне пензија. Број корисника старосне пензије у 2024.години је већи за 2,60 % у односу на 2021.годину. Број корисника инвалидске пензије је у паду за 9,14 %, што је случај и са породичним пензијама које су у паду за 6,61 % за посматрани период. Ови подаци указују на то да је присутан тренд раста старосних пензија и пада пензија по другим основама

Износ просјечне пензије у периоду 2021-2024. год. је константно растао. Међутим, пензионери се и даље налазе у незавидној ситуацији због сталног раста цијена, тако да је просјечан износ пензије знатно испод потреба данашњег живота пензионера.

Табела 39. Преглед броја пензионера и кретања просјечне пензије

Година	Број пензионера	Просјечна пензија (старосна)
2020	2200	448,75
2021	2209	515,52
2022.	2229	590,02
2023	2259	644,73
2024	2257	713,79

Извор: Подаци Општине Вишеград

Систем организовања социјалне заштите и заштите рањивих категорија се у највећем обиму остварује кроз институционалне подршку. У контексту развојног планирања може се дјеловати у правцима проширења подршке, субвенционирања појединих комуналних услуга, развој социјалног подузетништва.

На подручју општине примјењује се Закон о равноправности сполова БиХ, којим је женама формално-правно осигурана равноправност и могућност да бирају и буду биране без дискриминације путем избора, да равноправно учествују у расподјели функција власти и на мјестима одлучивања, у свим јавним тијелима и одборима путем именовања, постављења, делегирања што је видљиво у процесима управљања и имплементирања јавних политика. Полазећи од наведеног значајним се чини креирање и подузимање мјера којим се омогућава пуна равноправност и заступљеност у свим сегментима друштва. Креирање јавних политика и буџета подразумијева да се потребе

жена и мушкараца систематски узимају у обзир у свим фазама планирања и одлучивања.

II.1.4.7. Анализа стања младих

Млади су један од генератора и база развоја локалне самоуправе и у креирању развојни политика представљају важан фокус према коме је потребно дјеловати. Брига о младима и доступност потребних ресурса за живот и останак у општини, омладинско удруживање и учествовање младих у доношењу одлука један је од основних потреба сваког друштва.

Млади представљају важан развојни потенцијал општине Вишеград, али је њихово организовано учешће у животу локалне заједнице недовољно развијено. Значајан број младих након завршетка средње школе одлази на студије у универзитетске центре у Републици Српској, Србији и региону, због чега је њихово присуство у локалној заједници ограничено.

На подручју општине формално постоји регистрован „Савјет младих“, али омладинско организовање у пракси није активно. Млади немају континуиране програме, омладински клуб, центар за младе, нити сталан простор у којем би могли развијати иницијативе, волонтерске активности, неформално образовање, креативне, културне, спортске и предузетничке садржаје.

Посебан изазов представља слаба иницијатива и недовољна мотивисаност младих за укључивање у активности заједнице. Овај проблем није могуће ријешити само очекивањем да се млади сами организују, већ је потребан системски приступ: подршка Општине, школа, јавних установа, удружења и ментора који могу покренути и усмјерити омладинске активности.

У наредном периоду потребно је оживјети рад Савјета младих, обезбиједити простор за младе, успоставити редовне програме неформалног образовања, волонтеризма, дигиталних вјештина, предузетништва, културе, спорта и заштите животне средине. Посебно је важно успоставити комуникацију са студентима који студирају ван Вишеграда и укључити их у локалне иницијативе, праксе, сезонске активности и програме повратка.

Кључни правац дјеловања треба да буде прелазак са формалног постојања омладинских структура на стварно укључивање младих у живот заједнице, кроз конкретне програме, менторску подршку, простор за дјеловање и мале иницијативе које могу постепено развијати осјећај припадности, одговорности и активног учешћа младих у развоју општине.

У контексту потреба младих намеће се потреба осигурања основних егзистенцијалних питања (становање, запосленост) као и доступност друштвених садржаја што захтјева креирање издвојених мјера у овом правцу као гаранта опстанка и развоја.

II.1.4.8. Цивилно друштво

Организације цивилног друштва заузимају битно мјесто у свакој заједници. Својим радом у општем интересу, кроз демократски процес, имају улогу посредника између органа управе и грађана. На подручју општине Вишеград дјелују удружења грађана чији су циљеви везани за спортске, борацке, хуманитарне, еколошке, омладинске, циљеве унапређење здравља, стауса жена која су подржана од стране Општине кроз два програма. Најактивније организације су удружења из области културе и социјално хуманитарног рада.

Скоро сва удружења, извор финансирања, траже у буџету локалне заједнице. Управо ту лежи њихов главни проблем а то је недостатак финансијских средстава. Ти финансијски проблеми се огледају у томе да им је главни извор прихода буџет општине. Потребно је додатно оспособљавање чланова удружења за прикупљање финансијских средстава из других извора.

Дјеловање удружења жена на подручју општине није препознатљиво а у контексту развоја може бити драгоцен ресурс због чега је потребно подстицати овај облик удруживања које може довести до оснаживање жена, очување традиције и развој женског и традиционалног предузетништва.

Табела 40. Приказ организација цивилног друштва и годишњих издвајања за из буџета Општине-projektно finansiranje

Назив организације	Подручје дјеловања	Износ суфинансирања из општинског буџета			
		2021	2022	2023	2024
Синдикат ОАС-Синдикат општине	Права радника	5000			
КУД "Петар И Ујединитељ" КУД "Соко-ХЕД"	Култура	27.950	19000	24000	18500
Гусларско друштво "Раде Јамина"	Култура	7000	5000	5000	4000
Гусларско друштво "Вожд Карађорђе"	Култура	3000	2000		
Удружење хендикепираних особа	Социјално-хуманитарно	6150	3000	3000	
ПСД "Столац"	Природа	12000			
Ауто-Мото друштво	Саобраћај	1900	1620	1500	
Удружење пчелара	Пољопривреда		4380	4000	4000
Удружење школа спорта "Буба-Мара"	Спорт		3000	3000	2500

Удружење "Дринска језера"	Околиш		3000	2500	
Удружење бродара	Саобраћај и природа		2500	2500	1000
Удружење "Еко-центар"	Заштита околиша		2500	3000	3000
"Савјет младих"	Млади		2000		
Удружење навијача Црвене звезде	Сопрт		2000		
СПКД "Просвјета"	Култура		1000		1000
Друштво библиотекара Републике Српске	Култура		1000	1500	1000
УКУПНО					

Извор: Подаци Општине Вишеград

Поред пројектног финасирања на подручју општине Вишеград дјелују и удружења са посебним статусом од значаја која остватрују директну подршку из буџета.

Табела 41. Приказ организација цивилног друштва и годишњих издвајања за из буџета Општине-удружења од значаја

РБ	Организација	2021	2022	2023	2024	2025
1	Општинска борацка организација Вгд	200.000	220.000	220.000	222.500	222.028
2	Удружење породица погинулих и несталих бораца РС	4.000	4.000	4.000	0	0
3	Удружење логораша Вишеград	11.500	12.500	13.000	15.200	19.500
4	СПКД "Просвјета" Вишеград	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
5	ДДК "Стара Херцеговина"	6.000	6.000	11.000	6.000	6.000
6	Удружење родитеља "Четири Више"	8.000	8.000	9.000	9.000	10.530
7	Црвени крст Вишеград	28.000	28.000	30.000	34.200	40.000
8	Удружење пензионера Вишеград	35.000	35.000	40.000	22.000	30.000
9	ССД "СОКО"			8.000	8.000	8.000

10	Л о в а ч к о у д р у ж е њ е "П а н о с"			1.500	2.400	8.300
11	У д р у ж е њ е п ч е л а р а „В и ш е г р а д “			2.000	2.000	1.000
12	У д р у ж е њ е г у с л а р а "Р а д е Ј а м и н а"			500	2.000	1.000
13	С С Д "К р а љ П е т а р У ј е д и н и т е љ"				1.000	1.000
14	У д р у ж е њ е "Д р и н с к а ј е з е р а"					3.000
У К У П Н О (КМ)		294.500	315.500	341.000	326.300	352.358

Извор: Подаци Општине Вишеград

Из буџета општине се финасирају и вјерске заједнице за које је у посљедњих 5 година просјечно издвојено 56.680,00 КМ

Финансирање невладиног сектора и вјерских заједница контуирано се повећава издвајање из буџета општине. Невладине организације готово занемарљив дио средстава обезбјеђују из других извора

II.1.4.9. Капацитет управе

У Општинској управи Вишеград запослено је 92 службеника и намјештеника (укључујући и 4 функционера), од тога 43 жене и 49 мушкараца. Општинска управа организована у 5 одјељења и то: Одјељење за општа управа, Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове, Одјељење за финансије и Одјељење за инспекцијске послове и комуналну полицију. У оквиру Одјељења за општу управу је Територијална ватрогасно-спасилачка јединица и цивилна заштита, Одјељења за локални развој привреду и друштвене дјелатности Једина за управљање локалним развојом (ЈУРА-е) чији је задатак координација са општинским одјељењима питањима локалног развоја, израду, имплементација, евалуација стратешких докумената, као и да припремање и провођење развојних пројеката. мјесту.

Запослени у Општинској управи располажу потребним знањима и искуством за пружање квалитетних услуга грађанима и привредницима.

Табела 42. Преглед услуга и опремљености Општине Вишеград 2021-2025. година

Година	2021	2022	2023	2024	2025
Износ финансијских улагања у техничко опремање	213777	169223	16941	17918	16170
Број рачунара	60	60	67	69	71
Износ финансијских улагања у обуку особља					

Број предмета	4854	4255	5619	6185	5535
Проценат (%) ријешених предмета	94	94.5	95	95	95
Проценат (%) пренесених предмета					
Стопа задовољства корисника	-	-	-	-	-

Извор: Подаци Општине Вишеград

На подручју Општине Вишеград успостављено је 14 (четрнаест) мјесних заједница. Све су опремљене/нису опремљене рачунарском опремом и имају facebook странице, чиме су приближене услуге крајњим корисницима-грађанима.

Табела 43. Преглед података за мјесне заједнице

МЗ	Пвршина простора за рад	Број чланова Савјета МЗ	Број жена укључених у рад МЗ	Посједовање адекватне опреме за рад	Затворени простор за организирање јавних и културних садржаја	Број уређених спортских полигона
Вишеград 1		7	3	да	да	4
Вишеград 2		7	3	да	да	4
Црнча		5	2	да	да	1
Гарча		5	2	не	не	2
Околишта		5	2	да	не	1
Душче		5	2	да	не	1
Горња и Доња Лијеска		5	2	не	не	0
Добрун		5	2	не	не	1
Вардиште		5	3	не	не	0
Прелово		5	2	да	не	1
Клашник		5	2	не	не	0
Међеђа		5	2	да	не	0
Дринско		5	2	не	не	0
Вучине		5	2	не	не	0

Извор: Подаци Општине Вишеград

Општина располаже са имовином укупне површине 10.728.193м² процјењених вриједности од 30.108.505,00 КМ. У погледу прихода општина исте остварује искључиво од пословних простора на годишњем нивоу од 250.000,00 КМ. Цјенећи обим имовине намеће се потреба израде плана управљања имовином у циљу стављања истог у употребу и остваривање прихода.

Табела 44. Преглед имовине Општине и остварених прихода од имовине

Врста имовине	Тренутно стање		Остварени приходи у КМ				
	Величина у м ²	Процјењена вриједност у КМ	2021	2022	2023	2024	2025
Грађевинско земљиште	209997	5790114					
Пољопривредно земљиште	2716119	5540384					
Станови							

Пословни простори	n/a	3965993	180000	180000	180000	180000	250000
Земљиште са припадајућим водним објектима	439976	2380860					
Разно	7362101	12431154					
Укупно	10728193	30108505	180000	180000	180000	180000	250000

Извор: Подаци Општине Вишеград

II.1.4.10. Заштита од природних непогода и сигурност грађана

Општина Вишеград има израђену студијску документацију из области заштите и безбједности грађана: План заштите од пожара, План заштите и спасавања општине Вишеград, План оперативног спровођења плана активности у припреми и спровођењу мјера заштите и спасавања од шумских и других пожара на отвореном простору у општини Вишеград у 2026. године, План оперативног спровођења плана одбране од поплава у општини Вишеград у 2026. години, План оперативног спровођења плана активности у припреми и спровођењу мјера заштите и спасавања од земљотреса у општини Вишеград за 2026. година итд. Форимиран је и мултидисциплинарни Форум за безбједност грађана

Елементарне непогоде које су извијесне и представљају сталну опасност које угрожава становништво и имовину су: клизишта, поплаве, земљотреси, велике снијежне падавине и пожари на отвореном простору великих површина шумских и пољоприврних култура. Највеће штете проузроковали су пожари.

Табела 45. Укупан број интервенција ватрогасне јединице на гашењу пожара у природи, објектима и саобраћајним средствима.

Година	Број интервенција на гашењу пожара	Број осталих интервенција	укупно
2021	108	15	123
2022	62	10	72
2023	36	18	54
2024	116	10	126
2025	170	20	190

Извор: Подаци Општине Вишеград

На основу података видимо да број интервенција расте у посматраном периоду од 2021-2025. године. Највећи број интервенција ватрогасне јединице односи се на асистенције и шумске пожаре при чему велики број интервенција се односио на гашење градске несанитарне депоније, гдје су избијали пожари током љетњих мјесеци.

Територијална ватрогасно-спасилачка јединица Вишеград, која броји 16 чланова, је професионална организација задужена за спасавање и заштиту од природних непогода и других несрећа. Ватрогасна јединица располаже са следећим кључном опремом и средствима:

Цистрена 5000 л са пјенилом (2017), лако навално возило - spremник за воду 400 л, возило опремљено за техничке интервенције, пумпа високог притиска, изолациони

апарат, ручни апарати, развали алат за спашавање у саобраћајним несрећама, димовукж, постоје и старе цистерне које нису у возном стању.

Потребе једнице у наредном периоду су:

- Санација крова ватрогасног дома, прокишњава
- Радне униформе за 14 ватрогасаца комплети са обућом
- Изолациони апарати и компресор за пуњење
- Ручни апарати за гашење пожара
- Цријева и млазнице
- Ужад за спашавање
- Возило са количином воде 7 000 литара
- Возило за шумске пожаре

Што се тиче осталих ризика на подручју општине површина контаминираниог земљишта минама је на нивоу од 238 хе м² на периферним коалитетима што је 0,49% територије општине. Значајно постоји ризик од поплава и клизишта при чему је потенцијално од клизишта угрожено 123 становника, а од поплава 2.466 што је значајан број.

Табела 46. Преглед података угрожености од клизишта и поплава

Година	2020	2021	2022	2023	2024
Број регистраних клизишта на подручју општине	7	6	6	6	6
Број становника директно угроженог клизиштима	123	123	123	123	123
Број санираних клизишта	1				
Ниво инвестиција у санацију клизишта (КМ)	5000				
Дужина водотокана на подручју општине	95км	95км	95км	95км	95км
Дужина уређених водотокана на подручју општине	4км	4км	4км	4км	4км
Дужина поплавно ризичних водотокана на подручју општине	41км	41км	41км	41км	41км
Број становника који су потенцијално угрођени поплавама	2,466	2,466	2,466	2,466	2,466
Дужина годишње санираних водотокана на подручју општине				100м	
Ниво укупних инвестиција у санацију водотокана (КМ)				4995.9	
Ниво опћинских инвестиција у санацију водотокана (КМ)				4995.9	

Извор: Подаци Општине Вишеград

Стање криминалитета на подручју општине указује на поједине трендове по годинама. Основни показатељ указује на тренд смањења криминалитета за 14,90% и раст броја расвјетљености кривичних дијела у 2024. године са 95% расвјетљености почињених кривичних дијела. Охрабрује чињеница да нема регистрованих малољетних починилаца кривичних дијела. У погледу структуре кривичних дијела у 2024. години најзастуљенији су имовински (49), остали деликти (34) и кривична дијела везана за наркоманију (14). Број прекршаја је у тренду пада што је такођер значајна чињеница.

Табела 47. Преглед криминалитета на подручју општине Вишеград

	Укупан број кривичних дијела	Укупан број пријављених починилаца	Број кривичних дјела по познатом починиоцу	Број кривичних дјела по непознатом починиоцу	Проценат укупне расвијетљености	Број починилаца малолјетника	Број прекршаја
2020	47	41	29	18	89	1	72
2021	42	35	28	14	88	0	43
2022	42	39	31	11	93	0	54
2023	35	31	23	12	89	0	51
2024	40	37	35	5	95	0	50

Извор: Подаци Општине Вишеград

II.1.4.11. Кључни изазови друштвеног развоја

- Повећање опремљеност школа којом се унапређују услови рада у школама, опремање информатичких кабинета, наставак енергетске санације школских објеката, подршка предшколском образовању и боље повезивање средњег образовања са потребама локалне привреде, туризма, дигиталних услуга и зелених послова.
- Унапријеђење постојећи културни и туристичко-културни манифестација, њихове организације, промоције и посјећености. У оквиру овог изазова посебан приоритет представља реконструкција Дома културе, како би се створили бољи услови за културне програме, рад удружења, садржаје за младе и манифестације током цијеле године.
- Очување и унапређење постојеће спортске инфраструктуре, посебно отворених спортских терена који захтијевају санацију и реконструкцију. Правци дјеловања треба да буду подршка спортским клубовима, улагање у спортску инфраструктуру, развој рекреативних садржаја и веће укључивање дјце и младих у спорт.
- Јачање ванинституционалних услуга, подршка старијим лицима, особама са инвалидитетом, породицама у стању социјалне потребе и развој услуга помоћи у кући и подршке у заједници.
- Јачање омладинског организовање, укључивање младих у доношење одлука, подршку њиховим иницијативама, волонтеризму, предузетништву, културним, спортским, едукативним програмима и остваривање доступности основних потреба
- Јачање капацитета удружења за припрему пројеката, повлачење средстава из других извора, партнерство са јавним установама и веће учешће у програмима од јавног интереса. Значајним се појављује питање женског организовања кроз удруживање.
- Унапређење квалитета јавних услуга, дигитализација, боља опремљеност мјесних заједница и активније управљање општинском имовином. Посебно је важно израдити план управљања имовином, како би се расположиви простори,

земљиште и објекти ставили у функцију друштвеног, економског и локалног развоја.

- Превенција ризика, санација критичних локација, уређење водотокова, рјешавање проблема несанитарне депоније и набавка неопходне опреме за заштиту и спасавање.

II.1.5. Стање просторно-планске документације, инфраструктуре и јавних комуналних услуга

II.1.5.1. Просторно-планска документација

Постојећу просторно планску документацију Општине Вишеград чине планови према приложеној табели:

Табела 48. Преглед просторно-планске документације Општине Вишеград

Подаци за просторно планску документацију		
Важећа просторно-планску документацију		
1.	Просторни планови	
2.	Урбанистички планови	
3.	Остало (регулациони и други планови)	1. Зонинг план подручја посебне намене "Андрићград" 2. Регулациони план "Центар" Вишеграду, 3. Регулациони план ширег подручја железничке станице са спортско рекреативним центром Вишеград, 4. Регулациони план за гробље Трноваче, 5. Регулациони план контакт зоне уз мост Мехмед-паше Соколовића 6. Регулациони план "Гача" секција Малухино поље и Мезалин 7. Регулациони план насеља Бикавац
Побројати просторно-планску документацију у фази израде и усвајања		
1.	Просторни планови	
2.	Урбанистички планови	
3.	Остало (регулациони и други планови)	Урбанистички пројат за улице: краља Петра I, Николе Тесле, Николе Пашића, браће Југовић, мајке Југовић и дјела улице цара Лазара
Побројати просторно-планску документацију потребну за израду и усвајање		
1.	Просторни планови	Да
2.	Урбанистички планови	Да

3.	Остало (регулациони и други планови)	-
----	---	---

Извор: Подаци Општине Вишеград

Законом о уређењу простора и грађења прописана је обавеза доношења Просторног плана а затим и урбанистичког плана, што остаје као обавеза општини Вишеград. На тај начин створена би адекватна просторно-планска основа чиме би територија општине била у потпуности покривена просторно-планском документацијом вишег ранга и створени квалитетни основи за даљњу разраду усклађену са развојним циљевима.

II.1.5.2. Саобраћајна инфраструктура

Најважнији путни правци који пролазе преко територије општину Вишеград су магистрални путни правце М-5 Сарајево - Вардиште у дужини 43 km и регионални путни правци Р 449 Добрун - Увац – Рудо у дужини 4,5 km, Р 467 Бродар – Рудо у дужини 4,5 km, Р 450 Вишеград – Рогатица у дужини 14,20 km, Р 451 Вишеград Прелово-Митровац у дужини 35 km.

Табела 49. Преглед цестовне мреже у општини Вишеград.

Опис	Дужина (km)	%	Стање (добро/лоше)
Некатегорисани	300	52,2	лоше
Локални	213	37,0	добро
Регионални	19	3,3	добро
Магистрални	43	7,50	добро
Аутоцесте	0	-	-
Укупно	575		

Извор: Подаци Општине Вишеград

У наредност Општине су сврстани некатегорисани и локални путеви чија укупна дужина износи 513 километра према чијем унапријеђењу и одржавању се усмјеравају средства буџета Општине. Стање цестовне мреже је најлошије у односу на некатегорисане путеве.

У протеклом периоду Општина Вишеград је уложила значајна финансијска средства у модернизацију путева из оквира општинске надлежности у укупном износу од 2.084.667 KM уз тренд константног повећања посебно у задњим годинама анализираних периода.

Табела 50. Преглед стања и финансијских улагања из буџета Општине Вишеград

	2020	2021	2022	2023	2024
--	------	------	------	------	------

Укупна финансијска средства из општинског буџета уложена у изградњу и санацију саобраћајне инфраструктуре	-	200.000	100.000	913.125	871.542
---	---	---------	---------	---------	---------

Извор: Подаци Општине Вишеград

Као потреба у наредном периоду појављује се потреба за улагањем у асфалтирање и санацију локалних путева, унапријеђење инфраструктуре на улазу у град на локацији новог моста те потреба осавремењивања и убрзања саобраћаја на кључним раскрсницама (криужни токови).

Једано од значајних сегмената локалног саобраћај се односи на саобраћај у мировању. Број паркинг мјеста је досегнуо број од 364 и резултат је подузетих активности у протеклом периоду на који начин је број увећан за преко 100%. Од поменутог броја паркинг мјеста сва су укључена у организовани систем наплате што је позитивна чињеница, али истовремено због броја регистрованих возила и туристичких посјета и долазака потреба повећања броја мјеста је константа.

II.1.5.3. Водоснабдијевање

Услуге водоснабдијевања пружа Предузеће за водовод и канализацију а.д. „15. април“ Вишеград које се бави сакупљањем, пречишћавањем и дистрибуцијом воде те прикупљањем и обрадом отпадних вода.

Водоснабдијевање корисника на подручју градског дијела општине Вишеград обезбјеђује се централним водоводним системом који је упућен на изворишта: Добрун, Рибница, Камина вода, Каберник, Чакари, Чанчари и Дубовик. Поред овог система постоји неколико мањих независних система водоснабдијевања у руралним подручјима: Вардиште, Добрун, Округла, Прелово (изворишта Влаховићи и Оцак), Клашник, Горња и Доња Лијеска, Међеђа (изворишта Катовићи и Вински поток). Вода свих изворишта гравитационо отиче ка дистрибуционим резервоарима и даље према потрошачима. За потребе насеља Бикавац и Шегање изграђена је пумпна станица и потисни вод за допунско снабдијевања воде из водоводног система. За подручје општине Вишеград израђена је комплетна студија водоснабдијевања Вишеграда као студијска подлога стања и потребних интервенција.

Треба напоменути да Општина Вишеград континуирано уложе средства у реконструкцију старе и дотрајале мреже, што је имало резултата у смањењу губитака, као због цурења, тако и због дивљих прикључака.

Са аспекта кључних потреба у наредном периоду потребно је изградити нови транспортни цјевовод Добрун - Вишеград, извршити реконструкцију просталог дијела градске и приградске водоводне мреже и замјенити хлорну станицу Стражишта. Интервенцијом је потребно утицати на рјешавање проблема повремениог замућења воде у насељима на лијевој обали Дрине.

Табела 51. Преглед кључних аспеката водоводне мреже

	2021	2022	2023	2024	2025
Број корисника (домаћинства и привредни субјекти)	2850	2920	2960	2980	3010
Дужина водоводне мреже (км)	48	48	48	48	48
Дужина реконструисане мреже (км)			0,50	1,20	0,35
Ниво инвестиција за изградњу, реконструкцију и одржавање мреже водоснабдијевања	11.000	46.500	407.000	281.500	174.000
Цијена услуга	0,62	0,62	0,90	0,90	1,19
Губици воде (%)	60	60	60	60	60
Проценат наплате	99	99	99	99	100

Извор: Подаци Општине Вишеград

Укупно посматрано кроз период 2021. – 2025. година из табеле јасно се види да је број корисника повећан за 160, што је захтијевало велика финансијска улагања која су по обиму највећа у 2023. години. У посматраном периоду изграђено, замјењено и санирано преко 2300 м нове водоводне мреже у вријености од преко 700.000 КМ

Што се тиче квалитета воде је добар провјерава се два пута мјесечно код Јавног завода за здравље, лабараторија Фоча, и увјек је задовољавајући квалитет воде за пиће.

Цијена водоснабдијевања је на нивоу од 1,19 КМ по м³ и обзиром на све економске токове налази се на ниском цјеновном рангу и на граници одрживости у односу на стандарде савремених земаља. Уочено је да није успостављен систем субвенционирања рањивих категорија као алат који осигурава доступну цијену воде и одређивање цијене која је економски оправдана на страни испоручиоца.

II.1.5.4. Канализациона мрежа

Канализациона мрежа на подручју општине Вишеград у 2025. години је укупне дужине 24 км са остварених 2803 прикључака који константно расту. Цијена одводње отпадних вода је 0,39 КМ и у односу на 2017. годину уочен је благи раст цијена.

У анализираном периоду много се је мање улагало у канализациону у односу на водоводну мрежу. Што се тиче покривености канализационом мрежом, из године у годину се благо повећава број корисника физичких лица и благо опадање корисника правних лица. Улагања у канализациону мрежу не могу пратити улагања у ширење водоводне мреже у руралним крајевима, гдје је, скоро па немогуће урадити канализациону инфраструктуру јер је географски положај села разуђен и број становника је све мањи на тим подручјима.

Отпадне воде се прикупљају у градском дијелу и без претходног пречишћавања се изливају у ријеке Рзав и Дрину.

Отпадне воде се прикупљају у градском дијелу и без претходног пречишћавања се изливају у ријеке Рзав и Дрину.

Табела 52. Преглед кључних аспеката канализационе мреже

Година	Дужина канализационе мреже км	Број корисника	Инвестиције у мрежу (КМ)	Цијена м3	Постотак наплате	Постојање система за пречишћавање
2021	24	2804	2000	0,31	99	Не постоји
2022	24	2800	3500	0,31	99	Не постоји
2023	24	2796	60300	0,30	99	Не постоји
2024	24	2801	193100	0,30	99	Не постоји
2025	24	2803	35600	0,39	100	Не постоји

Извор: Подаци Општине Вишеград

II.1.5.5. Стање техничке инфраструктуре

Електроенергетска инфраструктура на подручју општине Вишеград је на нивоу 72,90 км, од тога 56,41 км на ниском напону и 16,48 км на високом напону. Покривеност електроенергетском мрежом општине је значајна у контексту становништва али и произвођача, односно потенцијални произвођача узевши у обзир изазов енергетске транзиције и кориштење извора енергије.

Табела 53. Преглед стања електроенергетске мреже

Опис	2021	2021	2022	2023	2024
1. Дужина електро мреже	713198	725664	728021	728815	729068
- На високом напону	164300	164300	164300	164898	164898
- На ниском напону	561364	561364	563721	563917	564170
2. Дужина реконструирани електро мреже	1814	2784	2950	1950	3090
- На високом напону	500	1800	2300	1250	2200
- На ниском напону	1314	984	650	700	890
3. Дужина изграђене електро мреже	854	12466	2357	794	253
- На високом напону	200	8902	0	598	0
- На ниском напону	654	3564	2357	196	253
4. Број купаца ел.енергије на в. напону	13	11	12	11	12
5. Број купаца ел.енергије на н. напону	5377	5462	5449	5468	5470

Извор: Подаци Општине Вишеград

Значајну позицију у систему чине трафостанице које су изграђене да задовоље потребе производње и дистрибуције ел. енергије. Због значаја производње на подручју општине и насталих изазова на инфраструктури се појављује потреба интервенција за осигурање стабилности мреже.

На подручју општине Вишеград услуге мобилне телефоније и 3G мреже пружају: М:ТЕЛ, БХ телеком и ХТ Еронет. Територија урбаног подручја општине је 100% покривена сигналом ових оператора. Подручје цијеле општине нема могућност пријема квалитетног РТВ сигнала. Становници градске зоне могу користити услуге кабловског оператора „М:ТЕЛ-а“ и „BLICNET-а“.

Локални медиј Јавно предузеће „Радио-телевизија Вишеград“ д.о.о. Вишеград је почео са радом 1992. године. Програмска шема обухвата информативни, образовни, привредни, културни, спортски, омладински, дјечији и музички програм као и маркетиншке активности, попут огласа, реклама, цинглова и друго. Радио Вишеград се може слушати преко фреквенције додијелене од стране Регулаторне агенције за комуникације БиХ, сајта општине Вишеград и портала visegrad24info.com и visegradlive.com као и преко апликације Радио Вишеград за андроид уређаје. Информације, најаве емисија и друга обавјештења се могу пратити путем фејсбук странице „Радио станица Вишеград“. Дјелатност се обавља у просторијама у власништву Општине Вишеград са опремом лошег квалитета. Рад ЈП „Радио-телевизија Вишеград“ д.о.о. општина подржала са грант финансијским средствима у просјечном годишњем износу од 180.000,00 КМ.

Обухват јавном расвјетом у градском и приградском подручју је око 98 %, док је знатно мањи у сеоском подручју. Општина планира да повећа обухват јавне расвјете и приступи модернизацији постојеће. У анализираном периоду извршена је замјена свјетиљки унутар урбаног подручја што је довело до квалитетније расвјете и смањења трошкова по том основу. Уједно дошло је до повећања безбједности грађана путем боље освјетљености. И даље је потребно радити на развоју система јавне расвјете на енергијски ефикасан начин.

Цјенећи савремене изазове у остваривању ефикасности и уштеда у смислу потошње електричне енергије ради остваривања комуналних захтјева, намеће се закључак усмјеравања активности локалне самоуправе према искориштавању доступних извора ел.енергије и изградње фотонапонске или хибридне производње енергије у јавне сврхе.

II.1.5.6. Комунална привреда

Комунално предузеће „Комуналац“ а.д. Вишеград обавља значајан дио комуналних послова на подручју општине, укључујући прикупљање и одвоз комуналног отпада, одржавање јавних површина, уређење зелених површина, послове заједничке комуналне потрошње, као и управљање градским гробљем.

Предузеће обезбјеђује континуитет основних комуналних услуга, али располаже ограниченим кадровским и техничким капацитетима. Постојећа кадровска структура омогућава обављање редовних послова, али није довољна за значајније унапређење система, увођење нових услуга и савременији приступ управљању отпадом, јавним површинама и гробљем.

Финансијско пословање предузећа може се оцијенити као релативно стабилно за текуће функционисање, али без значајнијег развојног капацитета за веће инвестиције из властитих средстава. Због тога је у наредном периоду потребно радити на јачању техничке опремљености, обнови механизације, набавци комуналне опреме, унапређењу управљања отпадом и бољој организацији услуга, уз подршку Општине и могуће коришћење спољних извора финансирања.

У оквиру комуналних дјелатности остварује се и погребна дјелатност коју карактерише низ утврђених чињеница релевантних за анализу. Прије свега број слободних мјеста се континуирано смањује и пред Општином је значајан изазов осигурања нових слободних мјеста и изградња потребне инфраструктуре.

Табела 54. Преглед релевантних података погребне дјелатност

Година	2025
Број слободних укупних мјеста на подручју општине	20
% тренутне попуњености	95
Просјечна цијена укупног мјеста	50000

Извор: Подаци Општине Вишеград

Значајно је навести да се на подручју општине Вишеград пружају комуналне услуге топлификације за 126 корисника (123 физичких и 3 правна лица) по просјечној цијени од 3м3 испоручене топлотне енергије. Узевши у обзир број домаћинстава може се закључити да је на овај начин обухваћено око 1 % корисника загријавања. То са друге стране значи да се највећи број корисника загријава путем енергента дрво, угаљ и електрична енергију.

Подручје општине спада у подручје са изузетно високим геотермалним потенцијалом који долази из два извора: подземне воде слива ријеке Дрине и Рзава и геотермалне воде у бањи „Вилина влас“. Процјењује се да на локацијама непосредно уз наведене ријеке постоји потенцијал довољан за производње минимум око 4 MW топлотне и расхладне енергије, док термалне воде бање „Вилина влас“ имају процијењен минимални капацитет од 14 MW топлотне енергије. Геотермални потенцијал би се могао искористити за гријање и хлађење објеката.

II.1.5.7. Кључни изазови у области јавне инфраструктуре, комуналних услуга и уређивању простора

- Унапријеђење и развој цестовне инфраструктуре из надлежности општине са фокусом на кључне објекте и путне правце укључујући и унапријеђење система саобраћаја у мировању као и инфраструктуре за бициклисте, рекреативце и пјешаке.
- Адекватно позиционирање општине Вишеград у контексти планирања развоја ширих путних праваца (SETTO мрежа, међудржавни коридори) кроз процес развоја просторно-планске документације.
- Покривеност општине просторно планском документацијом вишег ранга као предуслова позиционирања развојних тенденција и одрживог кориштења простора.
- Унапријеђење водних услуга дјеловањем на нужне објекте водоснабдијевања, одводње и пречишћавања отпадних вода.

- Подизање квалитете техничке инфраструктуре за суочавање са изазовима енергетске транзиције, дигитализације и потреба становништва.
- Оснаживање комуналне привреде и алата за пружање квалитетнији комуналних услуга којима се постиже веће задовољство корисника и већи обим уређености подручја град.
- Потреба да се интервенције на јавној инфраструктури усмјере на постизање већих ефеката и комплетнијег опремања и обнављања кључних локалитета у урбаном подручју.
- Квалитетније и ефикасније јавне и комуналне услуге.

II.1.6. Стање животне средине

II.1.6.1. Земљиште

Општина карактерише планинско-котлински рељеф, са надморском висином од 288 до 1.675 метара, који обезбјеђује изражену геоморфолошку разноликост и повољне услове за развој. Подручје карактеришу средње високе и високе планине (Деветак, Звијезда, Голеш и Ковач), уз шири планински оквир Романије и Јахорине на западу, те Таре и Златибора на истоку. Земљиште у таквом рељефном окружењу чини изузетно важан ресурс.

Земљиште у погледу обраде углавном се користи у складу са намјеном стим што је значајан дио пољопривредног земљишта зарастао и није обрађен. Шуме су у сваком случају значајан ресурс обзиром да је и дјелатност везана за производњу и сјечу шуме дуги низ година препознатљива уз чињеницу да је обрада дрвета и финализација обраде у значајном паду у односу на пријератни период.

Шуме су значајно богатство и велики природни потенцијал општине Вишеград. Обухватају преко 60% територије. Узгој, заштиту и коришћење шума обавља Шумско газдинство „Панос“ из Вишеграда, које проводи мјере заштите од човјека, биљних болести и пожара. Шумско газдинство „Панос“ управља и газдује шумско-привредним подручјима у Вишеграду и Рудом на укупној неспорној површини од 43.527,29 ха и узурпацији од 2.596,44 ха. На високе шуме са природном обновом отпада 22.416,57 ха. Површина шумскопривредног подручја у општини Вишеград је 24.113,43 ха. Најзаступљеније су састојине црног бора на стрмим падинама и обалама према ријечним коритима Дрине, Лима и Рзава.

Шуме високе заштитне вриједности налазе се на површини од 1.110,60 ха у склопу којих су и сјеменски објекти који су уписани у регистар произвођача шумског сјемена и са којима се газдује на одговарајући начин како би се сачувале и унаприједиле постојеће вриједности. Издвојена су подручја која на глобалном, регионалном и државном нивоу имају важне концентрације биодиверзитета у циљу заштите водотока кањона ријека Дрине и Лима. Фактори који угрожавају шуме као природни ресурс су: пожари, сњеголоми, јаки вјетрови, клизишта, ерозије, болести итд. Најдеструктивније

дјеловање на екосистем у цјелини су пожари који представљају значајну пријетњу билошкој разноврсности. Од посебног значаја за заштиту је очување подручја настањеног Панчићевом оморицом, која представља ендемску и реликтну врсту, као и специфичне врсте папрати под називом „Вилина влас“ која расте у окружењу Вишеградске бање у близини термалних извора. Шумско газдинство „Панос“ газдује посебним ловиштем „Каменица“, чија је површина 3.842 ha. У ловишту се посебна пажња посвећује узгоју и заштити дивљачи гдје су видљиви резултати у бројном стању и трофејној вриједности свих врста дивљачи. Ловиште настањују аутохтоне врсте дивљачи који од давнина настањују ова подручја

У контексту уређености земљишта значајним се појављује разматрање стања зелених површина у урбаним дјеловима општине. Непостоје прецизно утврђени подаци о свим елементима зелених јавних површина што у наредном периоду условљава успоставу систематичног приступа и унапријеђења овог сегмента. То подразумева одржавање и успоставу катастра стабала, садњу стабала, хортикултурна уређења, парковске површине и сл.

Уређење зелених површина се намеће значајним у смислу атрактивности средине и укупног окружења туристичке понуде и на одређени начин је надопуна или резултат квалитетно организоване комуналне привреде у општини.

II.1.6.2. Квалитет зрака

Вишеграду нема већих индустријских постројења која у ваздух испуштају штетне материје те може се рећи да је стање ваздуха на задовољавајућем нивоу. Повећање постотка штетних материја у ваздуху јавља се у зимском периоду у току грејне сезоне јер се велики дио домаћинства грије сагоријевањем чврстих горива (дрво, угаљ). Изградњом акумулационог језера ХЕ Вишеград за очекивати је било да ће се повећати релативна влажност ваздуха, али анализом метеоролошких података није утврђено значајније повећање параметара. Једно од могућих објашњења је глобално повећање температуре ваздуха. Изградњом језера повећан је број дана под маглом на годишњем нивоу за 95 дана. Основни извори загађења су: штетне емисије депоније отпада, моторна возила, гријање и остали загађивачи.

II.1.6.3. Водотоци

Општина Вишеград је богата водним ресурсима (ријеке, потоци, изворишта, изворишта термалне воде) чије је стање на задовољавајућем нивоу, али постоје бројни ризици који негативно утичу или могу утицати на њихово стање и квалитет.

На релативно малом подручју општине Вишеград налазе се сливови трију ријека: Дрине, Лима и Рзава, које низводно од Вишеграда чине јединствен слив ријеке Дрине. Вишеград се налази у горњем току ријеке Дрине и обухвата два акумулациона језера. Потребно је проводити мјере заштите ријека у складу са одговарајућим стандардима. Урбани дио Вишеграда се снабдијева водом са седам изворишта, а сва изворишта су типа врела. Не постоје алтернативни извори водоснабдијевања као што су бунари и

водозахвати из ријека и вјештачких водених акумулација. Водотоци ријека, посебно водоток ријеке Дрине, су угрожени радом несанитарне градске депоније, канализационим водама које се непречишћене испуштају у водоток као и валиким наслагама плутајућег отпада који долази са слива ријеке Дрине и задржава се на близу бране језера.

II.1.6.4. Управљање отпадом

Организовани одвоз комуналног отпада обухвата градско подручје и дио приградских и већих насељених мјеста, док је покривеност у удаљеним и разуђеним сеоским подручјима ограничена. Процјењује се да је организованим одвозом отпада обухваћено око 75–80% становништва, односно домаћинства, док је територијална покривеност нижа због разуђености насеља и ограничених техничких капацитета комуналног предузећа.

Систем прикупљања комуналног отпада заснива се на мрежи контејнера, канти и буради распоређених на градском, приградском и дијелу сеоског подручја. Према расположивим подацима, у употреби је око 160 већих контејнера за комунални отпад, који се празне специјализованим комуналним возилима. Ријеч је углавном о стандардним контејнерима већег капацитета, док се на појединим локацијама користе и мање канте и бурад, нарочито у приградским и руралним подручјима.

Постојећи број и распоред посуда омогућавају основно функционисање система прикупљања отпада, али нису довољни за увођење квалитетнијег система селекције и одвојеног прикупљања отпада. Посебан проблем представља то што се у исте посуде одлаже различит отпад, без раздвајања по врстама, због чега се сав отпад у коначници транспортује на градску депонију као мијешани комунални отпад.

Количина отпада смјештеног на депонију у 2024. години износи 7500 тона док је 2020. године та количина износила 7300 тона. Број становника од којих комунално предузеће прикупља отпад у односу на 2020. годину порастао је на 75%.

Табела 55. Подаци о прикупљању комуналног отпада 2020-2024

Година	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Број становника чији отпад прикупља ком.предузеће					
Укупна количина отпада (тона/год.)	7300	7400	7500	7500	7500
Количина отпада који се одлаже на депонију (тона/год)	7300	7400	7500	7500	7500
Количина отпада који се сортира (тона/год.)	5	5	5	5	5
Број дивљих депонија	15	-	-	-	-
Број санираних дивљих депонија	15	-	-	-	-
Износ инвестиција у одржавање депонија	-	-	-	-	10000
Број МЗ покривених	14	14	14	14	14

одвозом отпада					
Број контејнера за прикупљање	150	150	150	150	160
Просјечна цијена одвоза отпада по мјерној јединици					

Извор: Подаци Општине Вишеград

Највећи проблем у области управљања отпадом представља постојање несанитарне градске депоније, која се налази у непосредној близини града, магистралног пута и ријеке Дрине. Такав положај депоније овај проблем чини не само комуналним, већ и озбиљним еколошким, здравственим и туристичким изазовом, јер се отпад одлаже у простору који је видљив, фреквентан и непосредно повезан са ријечним екосистемом.

На депонији не постоји систем селекције отпада, тако да се одлаже мијешани комунални отпад, без претходног одвајања папира, картона, пластике, стакла, метала, биоотпада и других корисних фракција. Поред комуналног отпада, на депонији завршавају и различите друге врсте отпада које би требало посебно третирати, укључујући крупни отпад, грађевински отпад, отпад животињског поријекла, а према локалним сазнањима и медицински отпад. Због непостојања селекције и контролисаног третмана, велике количине отпада трајно се одлажу на неуређеном простору.

Посебан проблем представља утицај депоније на земљиште, подземне и површинске воде. Падавине које пролазе кроз масу депонованог отпада растварају штетне материје и стварају процједне воде, које могу угрозити земљиште, подземне воде и ријеку Дрину. Додатно оптерећење представља разношење отпада вјетром, непријатни мириси, присуство штеточина и нарушавање пејзажа у непосредној близини туристички значајног простора.

У лјетним мјесецима депонија често гори, а пожари се због дубине и састава отпада веома тешко гасе. Сагоријевање мијешаног отпада, посебно пластике, гуме, текстила и других материјала, доводи до загађења ваздуха, појаве дима и непријатних мириса, што директно утиче на квалитет живота становништва и негативно утиче на слику Вишеграда као туристичке дестинације

II.1.6.5. Биодиверзитет

Подручје општине Вишеград одликује изражена биолошка и пејзажна разноврсност, условљена великим висинским разликама, разноврсном геолошком подлогом, развијеном ријечном мрежом и распрострањеним шумским комплексима. Долине и кањони Дрине и Рзава, Вишеградско језеро, кањон Брусничког потока, планински предјели, стијенска станишта, ливаде и пашњаци представљају значајна станишта бројних биљних и животињских врста.

Најзначајнији актуелни поступак заштите природе односи се на проглашење Парка природе „Велики Столац“. Приједлог одлуке и Студија заштите стављени су на јавни увид 7. јула 2026. године, а поступак проглашења још је у току. Предложени парк налази се у потпуности на територији општине Вишеград и обухвата површину од 16.886,33 ha, са предложеним режимима заштите II и III степена. Основне природне вриједности представљају станишта

Панчићеве оморице и других ендемичних и реликтних врста, клисурасто-кањонска долина Дрине, кањон Брусничког потока, док су Студијом обухваћени и кањонски дио Рзава и јужни дио подручја. Предложена је V категорија заштите – заштићени пејзаж, односно парк природе.

Истраживањима је утврђено присуство око 889 биљних врста и подврста, међу којима су 88 ендемичних таксона, 39 строго заштићених и 85 заштићених дивљих врста. Посебну вриједност има Панчићева оморица, балкански ендем и терцијарни реликт, чија су станишта евидентирана на локалитетима Божуревац, Велики Столац, Караула шула, Видиковац, Дуги до и Гостиља. Међу другим значајним биљним врстама издвајају се *Halacsya sendtneri*, *Potentilla visianii*, *Aquilegia grata* и *Euphorbia panceicii*. Вегетацију карактерише мозаична смјена шума црног бора, храста, букве, букве и јеле, састојина Панчићеве оморице, стијенских пукотина и сипара.

Фауна обухвата разноврсне врсте сисара, птица, риба, водоземаца, гмизаваца и бескичмењака. Међу крупним сисарима посебно су значајни дивокоза, мрки медвјед и вук, док је присуство евроазијског риса забиљежено појединачним налазом. Међу значајним бескичмењацима издвајају се балкански ендем *Somatochlora meridionalis* и велики поточар (*Cordulegaster heros*), строго заштићена врста чији бројни налази указују на очуваност потока и рјечица, посебно у сливу Рзава.

Унутар предложеног обухвата парка налазе се спортско-рекреационо ловиште „Панос“ и Посебно ловиште „Каменица“. Посебно ловиште „Каменица“ установљено је Одлуком Владе Републике Српске од 2015. године и простире се на површини од 3.806,26 ha. Газдовање ловиштем повјерено је ЈПШ „Шуме Републике Српске“, односно Шумском газдинству „Панос“ Вишеград, а нарочит значај има за управљање и очување дивокозе и других вриједних врста дивљачи.

Кључни изазови односе се на успостављање ефикасног управљања заштићеним подручјем, континуиран мониторинг врста и станишта, очување шума и водених екосистема и спречавање загађења, пожара, непрописног одлагања отпада, неконтролисане градње и других притисака на природу. Истовремено, природне вриједности представљају основу за развој научноистраживачких и образовних активности, екотуризма, пјешачења, рекреације и других облика одрживог туризма, под условом да се развијају у складу са режимима заштите и капацитетом простора.

II.1.6.6. Енергетска ефикасност

У протеклом периоду у општини Вишеград су уложена средства у мјере енергетске ефикасности. Замјењено је 80 % постојеће расвјете са ЛЕД расвјетом те уложено 1.278.000 КМ. Постаљање цјелокупне расвјете није завршено па није још могуће измјерити ефекте који би према студији уштеда требали довести до 40 % уштеда, што ће се сагледати у наредном периоду.

Интервенције у овом сегменту су такођер подузете на градској котловница на коју су повезане зграде из неколико улица на начин да је замјењена котловница са угља на пелет. Слична активност је проведена на спортској дворане. Основни план у наредном периоду је утопљавање свих јавних зграда и прелазак на еколошки прихватљиве изворе енергије.

Туристички комплекс Андићград је успоставио геотермални систем хлађења и гријања. Рађен су одређене мање студије као и вршена бушења за потенцијално коришћење термалне воде Вишеградске бање, као и могућности њеног постојања у ширем градском подручју.

II.1.6.9. Кључни изазови заштите околиша

- Потреба унапријеђења зелених површина урбаног подручја које гравитира у склопу туристичке понуде општине Вишеград увођењем систематичног приступа који обухвата савремене алате у том сегменту. Истовремено значајан изазов је везан за стање приобаља ријека.
- Очувања шумских, ријечних и кањонских екосистема, посебно у подручјима Панчићеве оморике, Вишеградске бање, кањонских дијелова Дрине и Рзава, излетишта и видиковаца. Ови простори су важни природни и туристички ресурси, али су изложени ризицима од пожара, ерозије, клизишта, отпада и неконтролисаног коришћења простора. У овом сегменту је потребно унаприједити мониторинг природних вриједности, заштиту осјетљивих локалитета и управљање туристичким и излетничким зонама.
- Утицај на квалитету зрака путем проширивања система топлификације као кључног алата у овом сегменту
- Рјешавање загађења водотока изградњом адекватног система збрињавања одпадних вода и обновом кључних сегмената канализационе мреже
- Адекватно прикупљање и збрињавање отпада на подручју општине Вишеград
- Развој зелених политика на основу специфичности и компаративних предности укључујући даље имплементирање пројеката повећања енергијске ефикасности.

II.1.7. Стање и кретање јавних прихода и расхода

За потребе анализе кретања јавних финансија општине Вишеград анализиран је буџет у претходних пет година, односно у периоду од 2020 – 2025. године.

Приходи и примици буџета Општине Вишеград у 2025. години износили су 17.906.509 КМ што је више у односу на извршење 2020. године за 30,75%.

Табела 56. Укупно остварени приходи буџета 2020-2025. година

Година	2020	2021	2022	2023	2024
Укупно остварени приходи	7.973.453	10.511.016	9.361.294	10.732.133	10.973.246

Извор: Општина Вишеград

Значајно повећање остварених прихода и примитака у 2024 години у односу на 2020. годину је прије свега резултат повећања пореских прихода од 3.148.922 КМ, повећања непореских прихода од 2.288.058 КМ те повећању грантова.

Табела 57. Структура остварених прихода Општине Вишеград 2020-2024.године

Врста прихода	2020	2021	2022	2023	2024
---------------	------	------	------	------	------

ПОРЕЗНИ ПРИХОДИ (укупно)	3.986.850	4.631.034	5.550.346	5.645.583	6.646.013
НЕПОРЕЗНИ ПРИХОДИ (укупно)	3.167.076	4.796.481	3.248.518	4.368.991	3.440.073
Текући трансфери (укупно)	819.527	1.083.501	562.430	717.559	887.160
PRIHODI (ukupno)	7.973.453	10.511.016	9.361.294	10.732.133	10.973.246

Извор:Општина Вишеград

У структури укупних прихода и примитака за 2024. годину су: 62,67% порески приходи у оквиру којих највеће учешће имају приходи од индиректних пореза са јединственог рачуна, затим порези на лична примања и приходи од самосталне дјелатности и остали порески приходи. Непорески приходи у 2024. години представљају 32,37% буџета општине Вишеград, од чега највећи дио припада непопреским приходима од властитих дјелатности, примици у Буџету по основу текућих трансфера у 2024. години су на нивоу 4,95% чине их текући грантови из земље.

Кроз посматрани период уочава се константан ниво остварења прихода у укупном износу укључујући и структуру буџета, а од 2021. године имамо значајно повећање у односу на буџет 2020. године из разлога повећања пореских прихода и непореских прихода.

Буџетски расходи у 2024. години су износили 13.979.788 КМ и у односу на 2020.годину су већи за 56,83%.У посматраном периоду видљив је константни раст буџетски расхода.

Табела 58. Укупно остварени расходи буџета 2020-2024. година

Година	2020	2021	2022	2024
Укупно остварени расходи	9.028.933	7.475.266	10.990.764	16.960.240

Извор:Општина Вишеград

У 2024. години структура расхода је остварена у износу од 18.109.788 КМ и реализована је на начин да 57,28% чине текући расходи, 6,36% текући трансфери, издаци за нефинансијску имовину од 14,70%, капитални издаци 31,53% и остали издаци чине 4,8% (кредити) од укупне буџетске потрошње 2024. године. Видљив је тренд раста и у овом сегменту анализе буџета.

Табела 59. Структура остварених расхода Општине Вишеград 2020-2024.године

Врста расхода	2020	2021	2022	2023	2024
Текући расходи	6.908.786	5.790.367	8.331.303	9.088.873	10.373.852
Текући трансфери	9.887	12.030	11.632	13.556	5.912
Капитални издаци	1.836.122	1.290.227	2.055.958	1.240.560-	5.711.315
Издаци за отплату кредита	274.138	382.642	591.871	796.004	869.161
Укупно	9.028.933	7.475.266	10.990.764	11.138.993	16.960.240

Извор:Општина Вишеград

Имплементација мјера и активности утврђених у процесу планирања у односу на буџетске расходе превасходно се односи на текуће трансфере, капиталне издатке и значајним обимом кроз дознаке вањским корисницима. Укупно по овим врстама расхода у 2024. години је утрошено 6,8 мил. КМ што је у односу на укупне расходе буџета проценат од 37 %. Тренд раста ових издатака у односу на 2020. годину (утрошено 2,9 мил. КМ) је у проценту од 133%.

Иако наведени подаци указују на повећање развојне потрошње, овај раст треба тумачити опрезно, јер је дијелом условљен већим капиталним улагањима у појединим годинама и не може се у истом обиму пројектовати на сваку годину имплементације стратегије.

Узимајући у обзир структуру релевантних расхода, кредитно задужење, обавезе по основу отплате дуга и потребу очувања фискалне стабилности, оквирни индикативни финансијски оквир за период 2027–2033. године може се поставити на нивоу од око 35 милиона КМ путем буџета Општине.

Цијенећи чињеницу да се одређени број пројеката може имплементирати и путем других извора финансирања, као што су републички ниво, донаторски програми, кредитна средства, јавно-приватна партнерства и други извори, реалним се чини поставити укупан индикативни оквир на износ од око 45 милиона КМ за период имплементације стратегије.

У сврху ове анализе значајно је обрадити и податке о кредитном задужењу, које директно утиче на обим расположивих средстава за имплементацију развојних мјера. Општина је кредитно способна и приспјеле обавезе се уредно сервисирају, али постојеће кредитне обавезе захтијевају опрезније планирање нових инвестиција и реално пројектовање финансијског оквира стратегије.

Табела 60. Преглед кредитног задужења општине Вишеград

Р.б	Банка	Намјена кредита	Главница (КМ)	Камата (КМ)	Дужина отплате	Годишњи износ (КМ)
1.	Нова банка Бања Лука	Рефинансирање кредита и инфраструктурни пројекти	4.000.000,00	1.055.327,96	21.01.2018 – 21.12.2027	506.292,12
2.	Развојни кредит – IDA / Министарство пољопривреде	Развојни кредит	802.786,00	0,00	1998. година; рок отплате 240 мјесеци	52.329,00

3.	ВВІ Банка	Инфраструктурни пројекти	4.500.000,0 0	1.168.928, 91	02.04.2024 – 02.04.2035	548.601,60
4.	НЛБ Развојна банка	Измирење обавеза и инфраструктурни пројекти	2.008.469,0 0	349.051,2 9	08.11.2019 – 08.10.2027	434.147,16
5.	Интеса Санпаоло банка	Измирење обавеза и инфраструктурни пројекти	1.997.932,0 0	327.196,0 0	26.07.2026 – 26.12.2032	40.118,00

Извор: Одјељење за финансије Општине Вишеград

II.2. СТРАТЕШКО ФОКУСИРАЊЕ

Циљ стратешког фокусирања је одређивање праваца стратегије развоја, предности и најкритичнијих проблема који захтијевају стратешке интервенције. Стратешким фокусирање се на основу уочених предности препознају правци будућег развоја.

II.2.1. SWOT анализа

По завршетку израде ситуационе анализе приступа се анализи и процјени фактора унутрашњег и спољашњег окружења и њихов утицај на будући развој. SWOT анализа је најчешће кориштени алат за идентификацију снага (Strenght) и слабости (Weaknesses), те прилика (Opportunities) и пријетњи (Threats) значајних за развој једне локалне заједнице, у цјелини и по појединим подручјима развоја (економски, друштвени, околични).

Снаге представљају подручја, ресурсе и способности унутар града на које се може ослонити у свом будућем развоју, са наведеним могућностима за успех. Слабости указују која подручја, ресурси и стања унутар града ограничавају или онемогућују његов развој. Прилике су подручја, ресурси и способности из окружења које би град могао искористити за свој развој (повећати снаге и/или смањити слабости). Пријетње су подручја, ресурси и способности из окружења које могу угрозити развој града (смањити снаге и/или повећати слабости).

У Табели испод дата је SWOT матрица општине Вишеград чиме су представљене оне снаге, слабости, прилике и пријетњи које су идентифициране као „кључне“, тј. најбоље одражавају стање или доминантне трендове који се могу рефлектовати у домену привреде, друштвеног развоја и околиша.

Табела 61. SWOT анализе општине Вишеград

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
Изузетно препознатљив идентитет града на Дрини, са Мостом Мехмед-паше Соколовића као добром свјетске баштине УНЕСКО-а.	Континуиран пад броја становника, негативни демографски трендови, старење становништва и одлазак младих и радно способних људи.
Снажно културно-историјско наслеђе: мост,	Смањење броја ученика у основним и средњим

Андрићево наслеђе, Андрићград, манастир Добрун и препознатљивост Вишеграда у ширем регионалном простору.	школама, што дугорочно угрожава виталност заједнице, образовни систем и локално тржиште рада.
Ријека Дрина, Рзав, акумулациона језера, природни пејзажи, шуме и рурални простор као основа за туризам, рекреацију, зелену економију и квалитет живота.	Недостатак системских механизма за останак младих, подршку младим брачним паровима, запошљавање, рјешавање стамбених питања и породични живот.
Вишеградска бања као балнеоклиматско љечилиште са термоминералном водом, рехабилитационим програмима и потенцијалом за развој здравствено-рекреативног туризма.	Недовољан прилив нових инвестиција и изостанак већих привредних улагања која би отворила стабилна радна мјеста, нарочито за младе и квалификовану радну снагу.
Потенцијал термалне воде, геотермалних извора и природног амбијента борове шуме за љечилишни, веллнесс, рехабилитациони и здравствено-превентивни туризам.	Туризам је и даље претежно ослоњен на кратке посјете, једнодневне излете и неколико главних атракција, без довољно развијених цјелогодишњих и иновативних туристичких производа.
Гранични положај према Србији и близина Мокре Горе, Златибора, Таре, Ужица, Фоче и Сарајева као могућност за регионално повезивање туристичких токова.	Недовољна повезаност туризма са домаћом храном, локалним произвођачима, занатима, сувенирима, руралним домаћинствима и малим бизнисима.
Хидроелектрана као стабилан привредни субјект и важан извор прихода за локалну заједницу.	Неријешен проблем отпадних вода и непостојање одговарајућих колектора и система за пречишћавање канализационих вода које оптерећују Рзав и Дрину.
Постојећа основна друштвена инфраструктура: школе, здравствена заштита, културне установе, спортски садржаји, јавна управа и комуналне службе.	Неријешени еколошки проблеми: несанитарна депонија, дивље депоније, плутајући отпад, загађење водотокова и недовољно развијена селекција и рециклажа отпада.
Постојећа туристичка препознатљивост и одређени раст туристичких активности кроз културни, вјерски, излетнички и бањски туризам.	Недовољно уређен урбани центар, обале, јавне површине, прилазне зоне и визуелни идентитет града у односу на амбицију да Вишеград буде озбиљна туристичка дестинација.
Неискориштен рурални простор, пољопривредно земљиште, шуме и природни ресурси као основа за зелене послове, рурални развој и малу локалну производњу.	Недостатак уређеног градског купалишта и квалитетних јавних рекреативних садржаја уз Рзав и Дрину, нарочито за дјецу, младе, породице и туристе.
Миран, безбједан и идентитетски јак град који може бити привлачан за повратак, породични живот, рад на даљину и мање инвестиције.	Недовољно искориштен потенцијал Вишеградске бање, термалне воде и природног амбијента за шири развој љечилишног, веллнесс и здравствено-рекреативног туризма.
Постојање општинске имовине, земљишта и објеката који се могу ставити у развојну функцију.	Ограничени локални капацитети за припрему, финансирање и спровођење већих инфраструктурних, инвестиционих и развојних

	пројекта.
ПРИЛИКЕ	ПРИЈЕТЊЕ
Успостављање системских мјера заостанак младих и младих брачних парова: субвенције за становање, подршка запошљавању, подршка за прво запослење, samozapošljavanje, бригу о дјечи и развој породице.	Наставак депопулације може довести до даљег смањења броја ученика, слабљења школа, мањка радне снаге, пада локалне потрошње и смањења развојне енергије заједнице.
Развој зелених послова као реална алтернатива у условима слабог прилива великих традиционалних инвестиција.	Ако се не креирају нова радна мјеста и конкретни извори прихода, млади и младе породице ће наставити да одлазе у веће центре или иностранство.
Кориштење руралног простора, земљишта, шума и природних ресурса за одрживу пољопривреду, пчеларство, љековито биље, шумске плодове, малу прераду, рурални туризам и локалну храну.	Неријешене отпадне воде, депонија и плутајући отпад могу озбиљно нарушити имиџ Вишеграда као туристичког, зеленог и здравствено-рекреативног града.
Изградња канализационих колектора, раздвајање фекалне и оборинске канализације и успостављање система пречишћавања отпадних вода као један од најважнијих инфраструктурних приоритета.	Загађење Рзава и Дрине може дугорочно угрозити квалитет живота, туристичку привлачност, рекреацију, риболов и развој садржаја на води.
Уређење јавног купалишта на Рзаву или Дрини као видљив, реалан и грађанима важан пројекат, посебно ако изградња базена тренутно није финансијски могућа.	Ако се не обезбиједи уређени јавни садржаји за дјецу, младе и породице, Вишеград ће остати мање привлачан заостанак и повратак становништва.
Боље кориштење потенцијала Вишеградске бање кроз развој рехабилитационих, веллнесс, превентивно-здравствених, рекреативних и цјелогодишњих туристичких програма.	Неискориштен потенцијал термалне воде и бање може довести до пропуштања једне од најважнијих развојних шанси општине.
Развој иновативних туристичких производа: Дрина и Рзав искуства, бањски викенди, Андрић и УНЕСКО туре, веллнесс у природи, риболовне туре, бициклистичке и пјешачке руте, рурални викенд-пакети и тематски породични програми.	Вишеград може остати само успутна дестинација ако не развије садржаје који посјетиоце задржавају два или више дана.
Урбанистичко и комунално уређење центра, обале, шеталишта, приступних зона, паркинга, сигнализације, фасада и јавних површина као предуслов озбиљног туристичког развоја.	Неуређен центар, недовољна чистоћа и слаба комунална слика могу поништити предности које Вишеград има кроз мост, Дрину и културно наслеђе.
Повезивање туризма са локалним произвођачима, угоститељима, сеоским домаћинствима, занатима, сувенирима, домаћом храном и креативним индустријама укључујући потенцијал женског и традиционалног предузетништва за развој руралног и еко-туризма. (нпр. традиционална храна)	Јаче дестинације у окружењу, попут Златибора, Таре и Мокре Горе, могу преузети туристичке токове ако Вишеград не понуди јасне, уређене и квалитетне производе.

Кориштење ЕУ, донаторских, прекограничних и зелених фондова за канализацију, енергетску ефикасност, управљање отпадом, зелена радна мјеста, младе, рурални развој и туризам.	Недовољни пројектни, технички и финансијски капацитети могу довести до пропуштања доступних фондова и спорог рјешавања кључних инфраструктурних проблема.
Активирање дијаспоре и људи поријеклом из Вишеграда кроз базу контаката, инвестиционе дане, менторску подршку, промоцију туризма и мале породичне инвестиције.	Слаба институционална веза са дијаспором може задржати велики развојни, инвестициони и промотивни потенцијал изван локалних развојних процеса.
Развој партнерства школе, општине, привреде, туристичких актера и јавних установа кроз практичне обуке, зелене вјештине, дефицитарна занимања и локалне програме запошљавања.	Ако се образовање не повеже са локалним развојним шансама, пад броја ученика и одлазак младих додатно ће смањити будућу радну снагу.

II.2.2. Стратешки фокуси

Кроз све стратешке фокусе, општина Вишеград примјењује равноправност полова као хоризонтални принцип развоја. То подразумијева да ће се приликом разраде будућих стратешких циљева систематски узимати у обзир различите потребе, положаји и могућности жена и мушкараца, те да се ствара укључиво окружење које свим грађанима и грађанкама пружа једнаке могућности за учешће у економском, друштвеном и јавном животу заједнице.

1. Повећање пословне активности на подручју општине Вишеград засновано на пуном искориштењу компаративних предности, стеченим знањима и искуству, и унапријеђењу пословне инфраструктуре

Основни економски изазов општине Вишеград је прелазак са ограниченог и недовољно повезаног економског модела на активнији развојни приступ који повезује инвестиције, предузетништво, туризам, локалне производе, дигиталну трансформацију, зелене послове и нова радна мјеста. Полазне претпоставке за фокусирање у овом сегменту се проналазе у чињеници да подручје Вишеграда у предходном периоду карактерише изузетно развијена прерађивачка индустрија која је у овом тренутку значајно девастирана без присутности значајних инвеститора који могу искористити стечена знања и искуства. У том контексту фокус подразумијева подизмање активности привлачења инвеститора на подлози поменутих чињеница. Мјере и активности привлачења нових инвеститора се односе на дефинисање и одређивање пословних зона, улагање у пословну инфраструктуру и пружање подршке стицању знања и вјештина на страни радне снаге. Овај фокус неизоставно подразумијева креирање мјера на нивоу надлежности јединице локалне самоуправе у виду квалитене и брзе јавне администрације, издвајање подстицајних средстава посебно у области подузетништва са нагласком на оснаживање жена. Значајан сегмент овог фокуса обухватају мјере засноване на препознатљивој производњи електричне енергије из обновљивих извора енергије и могућностима и потреби да се створе и креирају предуслови за даљњи развој и искориштавање обновљивих извора енергије унутар укупног контекста енергетске

транзиције. Дигитална трансформација и увођење дигиталних алата и зелени послови су значајан сегмент хоризонтални праваца будућег економског развоја.

2. Пуно искориштавање туристичких потенцијала усмјерено на прерознавање општине Вишеград као туристичког брэнда унутар ширег окружења адекватно увезаног са домаћом производњом храна из пољопривредне производње

Околности, трендови и транзицијска кретања на подручју општине Вишеград су позиционирали туристичку дјелатност као изетно потентном. На подлози значајних природних и културно-хисторијских знаменитости туризам Вишеграда у средиште фокуса ставља обogaћивање туристичких производа и инфраструктуре на који начин се повећава атрактивност и већи и дужи боравак посјетилаца. Овај фокус подразумјева систематично увезивање свих садржаја уз истовремено позиционирање у шире окружење за туристичку дјелатност. Термалне воде су изузетан дугорочни потенцијал који издвојено треба стајати у фокусу подузимања мјера на који начин здравствено-рекреативни туризам може подићи на већи ниво и додатно појачати атрактивност Вишеграда. Посебан нагласак овог фокуса везаног и за наредне фокусе се односи на појачан ангажман на уређење инфраструктуре и комуналну уређеност као нужног елементa привлачности као туристичког инпута. Недовољна увезаност и организованост пољопривредне производње захтјева дјеловање у том правцу што се дијелом може на квалитетан начин увезати са гастрономском понудом као значајним сегментом туристичке дјелатности. Уједно на бази постигнутих резултата у области пољопривреде у предходним деценијама намеће се потреба ситемског приступа овом питању што подразумјева усмјеравање на стручна знања, усмјереност на поједине специфичне производње, подршку и примјену савремених агро-техничких мјера и система.

3. Допринос остварењу модерних и прилагођених друштвених садржаја који омогућавају квалитетан живот и задовољство грађана и посјетилаца општине

У контексту друштвеног развоја фокусирање општине је потребно усмјерити на унапређење квалитета јавних услуга путем увођења савремених стандарда, дигиталних алата и креирања и provedбе мјера и програма који позитивно утичу на препознате аспекте развоја. Значајан сегмент фокусирања представља дјеловање усмјерено на подршку дјечи, младима, старијим лицима и рањивим групама укључујући остваривање веће заступљености жена у процесима доношења одлука, удруживању и економском оснаживању.

Модернизација образовања је важан сегмент фокусирања превасходно усмјерено на повећање капацитета и квалитета предшколског образовања, додатног опремања и осавремењивања наставних процеса и прилагођавања савременим трендовима, интереисма mladih и потребама тржишта рада.

Сегмент културе и спорта је изузетно важан у фокусирању општине, прије свега у контексту развоја инфраструктуре, оснаживања креираних културних догађаја и

манифестација и увезивања у шири оквир које омогућава већу мобилност, увезаност и атрактивност садржаја.

Суочавање са сигурносним ризицима је важан сегмент фокусирања у овом дијелу што претпоставља развој планске документације, повећање опремљености и оспособљености система заштите као и развој кључне инфраструктуре којом се превентивно дјелује на сигурносне изазове.

4. Унапријеђење јавне инфраструктуре у оквиру квалитетног просторног планирања

Унапријеђење јавне инфраструктуре подразумјева фокусирање прилагођено специфичностима и нужним потребама општине. Важан сегмент фокусирања се односи на развој и унапријеђење цестовне инфраструктуре која треба да осигура квалитетније услове кориштења за грађане и посјетитеље. То подразумјева изградњу саобраћајних објеката (цесте, раскрснице) и објеката саобраћаја у мировању са адекватним системом наплате. Битна ставка у фокусирању везаном за цестовну инфраструктуру је развој просторно планске документације у контексту адекватног позиционирања у шире цестовне коридоре као кључног сегмента повећања атрактивности и промета лјуди и добара.

Израда просторно-планске документације вишег ранга се појављује као изузетно важно питање развоја инфраструктуре али и свих осталих сегмената који утучи на остварење развојних праваца.

Фокусирање развоја инфраструктуре подразумјева интервенисање и развојно планирање у сегменту техничке инфраструктуре кроз активности Општине и заједничку сарадњу са вишим нивоима власти у циљу укључивања у развојне трендове, процесе енергетске транзиције, дигитализације и актуелних и савремених токова.

Водне услуге су важан сегмент овог фокуса у контексту обнове и изградње елемента система водоснабдијевања (водоводна мрежа, осигурање квалитета воде и проширење броја корисника, квалитета одрживог рада пружаоца водних услуга). Значајан сегмент се односи на систем одводње и адекватног испуштања отпадних вода.

Коначно, овај фокус општину усмјерава у правцу оснаживања комуналног предузећа у контексту пружања услуга путем опремања савременом опремом, кадровског оптимизирања и оснаживања до модернизирања регулаторног оквира рада. Нужан дио овог фокусирања представља осавремењивање нормативног оквира комуналног реда и дјеловање кроз системско и свеобухватано дјеловање на уређењу микролокалитета у ужем урбаном дијелу (локалитети главних улица).

Питање јавне инфраструктуре у контексту савремених изазова и развојних праваца у наредном периоду дјеловање Општине неизоставно усмјерава на разматрање и увођење дигиталних система управљања и кориштења инфраструктуром, као и изградњу јавних објеката за кориштење обновљивих извора енергије и искориштавање за потребе квалитетних и јектинијих услуга.

5. Успостава елемената зелене средине са одрживим искориштавањем природних ресурса

Узевши у обзир специфичности економског развоја и кључне правце развоја у том сегменту, садржај овог фокуса је усмјерен у развој зелених политика и интервенција које подручје општине Вишеград могу учинити још атрактивнијим. То подразумева да је потребно радити на унапријеђењу зелених површина урбаног подручја и приобаља у циљу повећања атрактивности у уједно повећање квалитете околишних компоненти. Питање регулисања депоновања отпада је једно од кључних питања и адекватно похрањивање отпада је у врху приоритета са свим савременим елементима ове дјелатности. У сегменту вода фокус дјеловања је усмјерен на адекватно испуштање отпадних вода. Коначно, трендови зелених политика у исходиште овог фокуса ставља специфичности општине Вишеград, а што подразумева provedбу мјера енергијске ефикасности и повећање обима система топлификације. Општина Вишеград је препознатљива по производњи електричне енергије из обновљивих извора што уз трендове у овом сегменту и енергетској транзицији намеће потребу креирања амбијента за даљњи развој (соларни извори, основи стабилности система, складиштење) дефинисањем простора, стварањем основа за реверзибилне системе, као и увођењем производње повољније ел. енергије за јавне потребе.

II.3. ВИЗИЈА РАЗВОЈА

Визија осликава тежњу Општине Вишеград да потврди креирани став и постане препознатљива у развојним процесима, настојећи у коначници унаприједити животни стандард и генерално квалитет живота грађана који живе на подручју општине реагујући на најизражајније проблеме. Полазећи од налаза ове стратешке платформе и методологије израде планских докумената долази се до визије као одговора на уочене изазове:

Вишеград – одржив град на Дрини који на јединственом наслеђу, знању и предузимљивости гради будућност као препознатљив регионални центар туризма и културе, привлачан за инвестиције и пожељан за квалитетан живот свих генерација.

На основу раније описаних стратешких фокуса и визије развоја општине, дефинисана су три стратешка циља (погледати табелу испод). Иако наведени циљеви имају препознатљива секторска тежишта, они су истовремено интегративни, тј. осигуравају синергијске ефекте између економије, друштвеног живота и околиша.

Стратешки циљ (СЦ) 1. 1. Развијена и одржива локална економија заснована на туризму, предузетништву, знању и иновацијама, уз нове инвестиције и одрживо коришћење природних ресурса.

Стратешки циљ 1	Индикатори	Полазна вриједност (2024.)	Циљана вриједност (2033.)
	Број запослених		
	Број туристичких посјета		
	Просјечна плата		

Стратешки циљ (СЦ) 2. Унапријеђен квалитет живота и подстакнута демографска обнова Вишеграда.

Стратешки циљ 2	Индикатори	Полазна вриједност (2024.)	Ciljna vrijednost (2033.)
	Задовољство гарађана		
	Миграциони салдо		
	Издвајање из буџета за капитална улагања (%)		

Стратешки циљ (СЦ) 3. Унапријеђена инфраструктура, одрживо управљање простором и унапријеђена заштита животне средине.

Стратешки циљ 3	Индикатори	Полазна вриједност (2024.)	Циљана вриједност (2033.)
	Количина произведене електричне енергије из обновљивих извора (KWh)		
	% пречишћених отпадних вода		
	% домаћинстава обухваћених системом топлификације		

III. ПРИОРИТЕТИ И МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ СТРАТЕШКИХ ЦИЉЕВА